30 MART 197
24

EMEK

«sosyalist devlet» üzerine

iktidar büyük burjuvazinin hegemonyasında

İKTİDAR, BÜYÜK BURJUVAZİNİN

H Ü K Û M E T

AP 1969 seçimlerinden mecliste çoğunluğu elde etmeye yarayacak kadar oy toplayarak çıktı. Kullanılmayan oy sayısının kabarık ve AP'nin aldığı oyların seçmen sayısına oranının düşük oluşuna rağmen, AP yine iktidarın tek adayı oldu. Bu, burjuva demokratik rejimlerde, partiler için «etkili iktidar» olma imkânını sağlayacak bir durumdu. Seçimler sırasında yürütülen: «Türkiye'yi ekonomik sıkıntıların beklediği, bunların parlâmentoda rahat çalışabilecek ve onun tam desteğini almış bir iktidar tarafından çözülebileceği kampanyası» nın sonucunu, yani «güçlü iktidar» olabilmenin gerek şartını AP sağlamış görünüyordu. Parlâmento ekonomik ve idarî meselelerin çözümlenmesinde engellerin bertaraf edilebileceği bir yapıda oluşmuştu.

Oysa, hesaplar tutmadı. Seçimlerin yapılışından az bir zaman geçmesine ve görünüşte şartlarda bir değişiklik meydana gelmemesine rağmen, III. Demirel Hükümeti, hazırladığı bütçenin meclis tarafından reddedilmesiyle güç bir duruma düştü. Bu, Demirelin deyimiyle her ne kadar «yasalar ve hukuk açısından hükümetin düşmesi değil» se de, özü itibariyle öyle demekti. Oylamanın ilginç bir sonucu da red oylarının önemli bir kısmının iktidar partisinin üyeleri tarafından kullanılmış olmasıydı. Yani, seçim sonuçlarının tersine, AP, değil parlementoda, kendi grubunda bile «güçlü iktidar» olamıyordu. İktidar partisinin, kendi hükümetini ayakta tutabilecek kadar beraberlik gösterememesi önemli bir olaydı. Ama olay yeni değildi. Çünkü böyle bir muhalefet bütçeden, seçimlerden hatta AP nin kongresinden öncesine kadar vardı. Bu şimdiye dek normal süreci içinde cerayan ediyor, bir baş kaldırma halini almıyordu.

Şimdi seçimler yapılmış, AP çoğunlukla iktidara gelmiş, fakat iktidar nimetlerinin paylaşılmasında anlaşmazlık çıkmıştı. Hatırlanacağı gibi, daha önce yürütülen muhalefet, parti içinde «yeminli» denen gruba karşı ve Demirel'in bundan kesinlikle dışta tutulması yönündeydi. Şikâyetler karşılıklıydı. Ön seçimlerde yapılan sert mücadeleden sonra gruplar parlâmentoya belli oranda girebildiler ama, parti organlarında hakimiyet bir grubun eline geçti. Demirel'in de muhalefet grubuna karşı tavır alması bu kez mücadelenin Demirel'e karşı yapılmasına ve giderek sadece Demirel'in hedef alınmasına kadar vardı. Bu mücadelenin kişisel hesaplar için olduğunu düşünmek yanlıştı. Ortada bir mesele vardı, taraflar güçlerini, Demirel'in tabiriyle «icra» da somutlamak istiyorlardı. Görünüşte «Bilgiçci» ve «Yeminli» gruplar-ki Demirel, artık tarafsız olmaktan çıkıp «yeminli grubun» liderliğini yapmaktadır-bazı somut meselelerde anlaşamıyorlardı. Bu anlaşmazlığın şu iki noktada toplanması mümkündür:

a) Ekonomik tedbirlerin alınmasında küçük işletmelerin gözetilmesi, üretim ve bölüşümde bugüne kadar sürer görünen ortaklığın hiç değilse yine aynı şartlarda devamı bir tarafın isteğidir. Öteki taraf ise, ekonomik büyümeden, sermayenin temerküzünden, banka kredilerinin merkezileştirilmesinden, iktisadî devlet teşekküllerinin islahından v.b. söz etmektedirler. Muhalefet tarafından ise, banka kredilerinin dağıtımından, büyük tüccarların korunduğundan, tarımda kredilerle gerekli araç ve gerecin büyük işletmelere akmasından şikâyet edilmektedir. Demirelin kardeşleri tarafından alındığı öne sürülen 26 Milyonluk kredi meselesinde esas hedef, 10 milyonun üstünde kredi alan daha 214 kişidir. Gerçekten, muhalif kanat, bunların Demirelin kardeşi ya da akrabası olmamakla beraber ekonomik ilişkiler ve menfaatler açısından kardeş kadar yakın olduğunu biliyorlar ve bunu modaya uygun olarak «Mason biraderler» diye formüle ediyorlar.

b) Türkiyede küçük taşra burjuvazisinin kullandığı dinci ideolojiye karşı tavır da bir anlaşmazlık kaynağıdır. Gruplardan bir tanesi siyasal egemenliğin sürdürülmesi için bu ideolojinin yaygınlaşması ve örgütlenmesinden yanadırlar. Diğer grup ise, artık bunun çok geçerli bir silah olmaktan çıktığını söylemektedir. Tarafların anlaşmadığı nokta, AP iktidarının yürütülebilmesi için bu ideolojinin ne kadar etkin bir silah olduğudur. Çünkü, uzun süredir bu silah, gerek parlementer mücadelede bir oy sağlama aracı olarak ve gerekse devrimci hareketlerin kanunsuz yoldan engellenmesi için yardımcı olmaktaydı. Taşra burjuvazisinin ve küçük işletmelerin temsilcisi görünen muhalefet grubu, parti içindeki ve dolayısıyla politik güçler dengesindeki ağırlıklarının bu meseleye bağlı olduğunu görmektedirler.

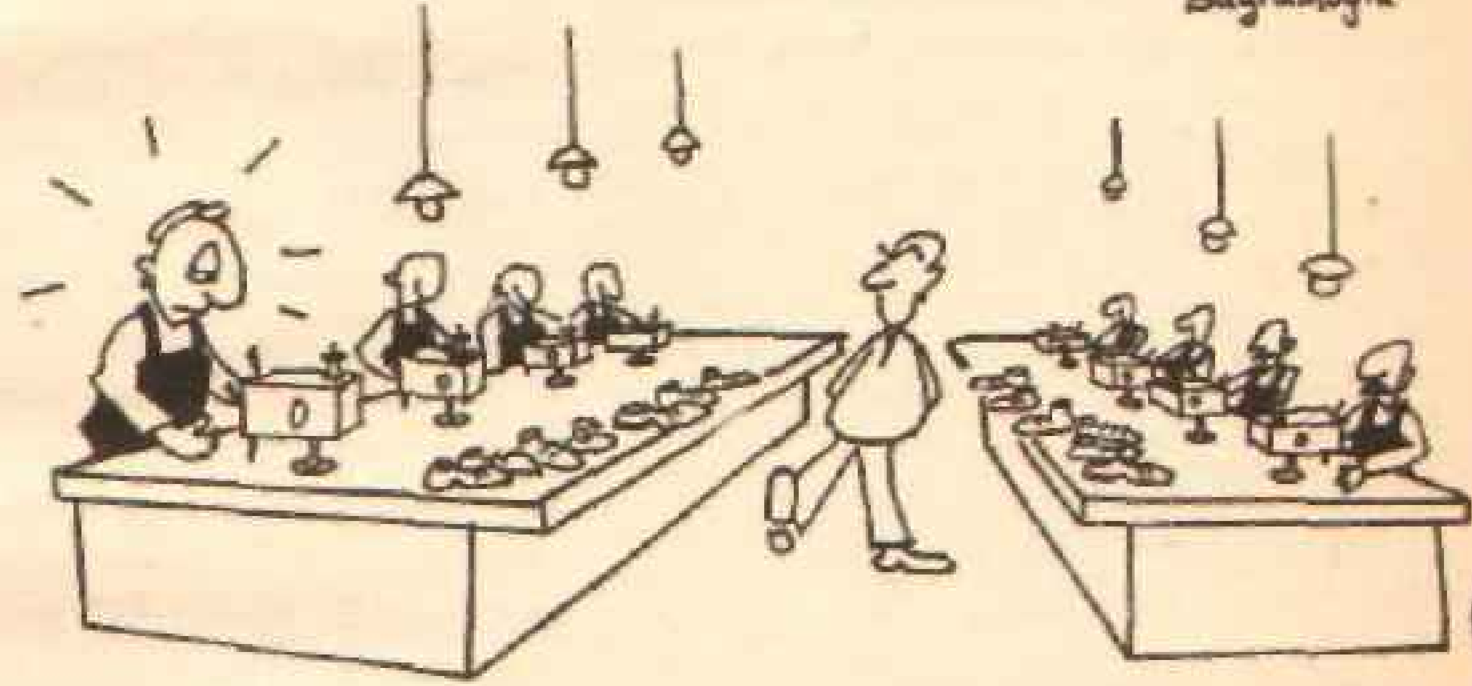
AP içinde bu tartışmalar ve mecliste burjuva parlâmenterizmine has (!) oyunlar sürüp giderken ana muhalefet partisi daha çok tartışmanın sonunu bekler görünmüştür.

Sol cephede ise mesele farklı açıdan ele alınmış, farklı yorumlar getirilmiş, bunun bir «rejim buhranı», bir «iktidar boşluğu» olduğu söylenmiş ve çözümlerde farklı farklı gösterilmiştir. Devrimcilerin «iktidar boşluğunu doldurmaları», «devrimci halk muhalefetinin örgütlenmesi» gibi öneriler yapılmıştır.

Son bir aydan beri kamu oyunu etkilemesi bakımından aktüel bir mesele olarak su yüzüne çıkan hükümet buhranını doğru bir şekilde değerlendirmek ve bu durum karşısında sosyalist hareketin taktiklerini saptamak bakımından bazı esaslı ipuçları bulmak gerekir. İşçi ve emekçi sınıflara buhranın ne olup ne olmadığının anlatılması için olduğu kadar, gelecekteki hareket hattımızı belirlemek için de böyle bir çözüme ihtiyaç vardır.

BUHRANI

Meseleyi doğru çözümleyebilmek için, A.P. içindeki bölünmenin anlamını açıklamak yapılması gereken ilk iştir. Bölünmeyi açıklayabilmek için de A.P. nin hangi sınıfsal temele oturduğunu belirtmek ve bu temelin ekonomik değişme *ile ilişkisini* ortaya koymak gereklidir.

Türkiye, yüz yılı aşkın bir *süreden beri kapitalist gelişme süreci* içindedir. 1908 de siyasal iktidarın ele geçirilmesinden sonra, bu gelişmeye uygun düşecek değişiklikler siyasal yapıda; zaman zaman burjuvazi tarafından yapılmıştır. Çeşitli dış antlaşmalar, ticaret antlaşmaları ve gümrük antlaşmaları yoluyla palazlanan ticaret burjuvazisi uzun süre bu işin yürütücüsü görevini üstlenmiştir. Daha sonra özellikle Kemalist-Devletcilik ve Liberal-Devletcilik uygulamasıyla güçlenen sanayi burjuvazisi ve, özellikle 1950 den sonra gelişen tarım burjuvazisi bu ortaklığa katılmıştır.

Bu uygulamaların temel görevi; devlet sermayesi ve yabancı sermaye ile desteklenerek, Türkiyede kapitalizmin gelişmesini hızlandırmak olmuştur. *Gerçekten tarım, sanayi, ticaret ve bankacılığa akan sermaye, Türkiyede gelişmiş bir büyük burjuvazi ortaya çıkarmıştır. Yani* ekonomideki bütün sektörlerde kapitalist üretim ilişkileri, güç dengesini değiştirmiş ve büyük burjuvazinin lehine geliştirmiştir.

Özellikle, 1950-1970 dönemi Türkiyede büyük burjuvazinin en çok palazlandığı ve geliştiği dönemdir., Fakat sermayenin ekonominin çeşitli sektörleri arasındaki temerküz eğilimi farklı olmuştur. Büyük burjuvazi içinde sektörler arası transformasyon bu süreci niteleyen önemli olgulardan birisidir. Gerçekten özellikle 1956 lardan sonra, diğer sektörlerden sanayi sektörüne doğru kaymalar olmuştur.

Örnek olarak; büyük burjuvazi *içinde önemli bir yer tutan ticaret* burjuvazisinin ithalatcı-ihracatcı, tüccar ve komisyoncuların bir kısmının yavaş yavaş sanayileşmeye muhalefetten vaz geçmesi ve sanayi alanlarında yatırım yapmaya başlamaları bunun *bir işaretidir. Türkiyede iş* adamlarının yetişmesiyle ilgili bir araştırmaya göre 1960 larda sanayie yatırılan sermayenin % 43 ü ticaret alanından, % 19,4 ü toprak sahiplerinden, % 17,3 ü zenaatkârlardan ve çeşitli guruplardan, % 12 si ise yabancı memleketlerden gelmektedir.

Ayrıca milli gelirin dağılımında ticaretin rolünün azalmaya ve sanayinin rolünün artmaya meylettiği aşağıdaki rakamlardan açıkca görülmektedir.

1948-60 yılları arasında sanayi ve ticaret sektörlerinin milli gelirdeki payları şöyledir:

Yıllar	Sanayi (%)	Ticaret %
1948	10,3	10,8
1957	14,8	9,7
1960	17,2	9,3

1957-60 arasındaki sür'atli artış *göz önüne alınırsa sanayi burjuvazi*sinin lehine olan kaymanın 1970 lerde önemli ölçülerde arttığı söylenebilir.

Banka sermayesinin de meyli sanayi sektörüne doğru olmuştur. Yine *1960 larda ki bir göstergeye göre,* banka sermayesinin sanayi sektörüne yatırım oranı, daha önceki yılların % 50 sinden 1960 da % 76,6 ya varmıştır.

Şüphesiz bütün bunları söylerken Türkiye'de kapitalizmin kendi iç dinamiği gereği sanayileşmeyi gerçekleştirdiğini söylemek istemiyoruz. Biz yabancı sermaye ile bütünleşmiş ve onun desteğini almış bir büyük burjuvazinin oluşum sürecine dikkati çekmek istiyoruz.

Emperyalizmin isteklerine ve amaçlarına uygun biçimde örgütlenmiş sektörler arasında buna göre dağılmış bir *kapitalizmin* içinde taşıdığı kaçınılmaz çelişkiler ve çarpık kapitalist yapının ülke sorunlarına çözüm *bulmakta aciz kalması ayrı bir mese*ledir.

Ama bu, Türkiye'de yabancı ser*maye ve emperyalizmle bütünleşmiş* bir yerli burjuvazinin ülkede çarpık da

olsa kapitalist üretim ilişkilerini geliştirdiği ve büyük burjuvazinin hakim sınıf olarak siyasal yapıda egemen olduğu gerçeğini değiştirmez.

Özetlersek: Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi, özellikle, son yirmi yılda büyük bir hız kazanmış ve emperyalizmle bütünleşmiş yerli sermaye, tarım, sanayi, ticaret ve bankacılık alanlarında gelişmiş ve özellikle 1956 lardan sonra, bu ortaklıkta sanayi burjuvazisi ağır basmaya başlamıştır.

Alt yapıdaki bu değişiklikler bu süre içinde üst yapıyı da etkilemiş ve bazı değişiklikler yapmak zorunlu olmuştur. Gelişen burjuvazi üst yapı kurumlarında dönüşümleri gerçekleştirirken, elbette herzaman bir paralellik sağlayamamıştır. Bunu, süreç içinde ve güçler dengesini hesaplayarak zaman zaman gerçekleştirmiştir.

1950 den sonra iş adamlarının *karma şirketler yoluyla yabancı devlet* sermayesinden yararlanmaları ve zaten savaş içinde palazlanmış olmaları sonucu burjuvazi-devlet ilişkilerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Büyük burjuvazinin siyasal iktidarda ağırlığı çok artmıştır. DP ve AP 1950-1970 döneminde büyük sermayenin temsilcisi olmuşlar fakat bir çok üst yapı kurumunda gereken dönüşümleri gerçekleştirmeyi başaramamışlardır. Bu süre içinde DP, parlamentoda gerekli çoğunluğu sağlamak için, uzun süre orta tabakalar ve küçük ticaret burjuvazisini oy deposu olarak kullanmıştır. AP de bu politikayı başlangıçta sürdürmek zorunda kalmıştır. Hem oy deposu olarak hem de devrimci hareketleri boğmak için bu gurupların ideolojisini ve *örgütlenmiş güçlerini kullanmışlardır.* Yani üst yapının yeniden örgütlenmesi döneminde, belli bir süre, bu guruplara güçler dengesinde aktif bir rol ve bazı ekonomik tavizler vermek zorunda kalmışlardır.

Ancak, 1970'lerde kapitalist gelişmenin yeni boyutlara ulaşması, banka sermayelerinin yatırım ve kredi dağılımında merkezileşmesi iktidar ile bu guruplar arasındaki anlaşmaların yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Üretim güçlerinin bu seviyesinde üst yapıda yeni biçimler gerekmiştir. Büyük burjuvazinin parlamenter iktidarını bugüne dek sürdürmek için kullandığı yöntemler, artık, yeni güçler dengesi içinde, yarardan çok zarar getirmeye başlamıştır.

Radikal tedbirlerle, siyasi iktidara ülke içinde başka destekleyiciler aranmaya başlanmıştır. Bu; iktidarın şimdiye dek aktif gücü olan orta guruplarla taşra burjuvazisinin artık gözden düştüğü ve onların ekonomik çıkarlarının eskisi gibi gözetilmesinin gerekmediği sonucuna varıldığının ve burjuvazinin iktidarının sosyal itti*fak temelini değiştirme politikasının* işareti olmuştur. Ayrıca, büyük burjuvazi içinde 1950-70 yılları arasındaki gelişmenin sonucu olarak da çelişkiler baş göstermiştir. Ekonomide ağırlığı artan sanayi burjuvazisi daha çok söz hakkı ister olmuştur.

Yani 1970 Türkiye'sinde, tarım, ticaret ve sanayi burjuvazisinin oluşturduğu büyük burjuvazi içinde; ve bunlarla bunların parlamenter mücadelede oy deposu ve sola karşı mücadelede örgütlü güç olarak kullandıkları orta tabakalar ve taşra burjuvazisi arasında; siyasal iktidarda temsil ve hakimiyet için tartışma başlamıştır.

Çözülmeye çalışılan soru; siyasal iktidarın sosyal tabanının yeniden düzenlenmesidir. Hele bir de ekonomik sıkıntının baş gösterdiği ve daha da *şiddetleneceğinin bilindiği* şu sıralarda, büyük burjuvazi, siyasal iktidardaki egemenliğini, kendi içindeki temsil oranını ve dayandığı güçleri yeni baştan gözden geçirerek daha sağlamca örgütlemeye çalışmaktadır. Bu, hakim sınıfların ortaklıklarını ve güçlerini yeni şartlara göre hazırlama çabalarıdır. **Buhran yönetilenlerle yönetenler arasında değildir.** Yönetenler yönetim tarzı konusunda anlaşmazlığa düşmüşlerdir.

Bu yüzden, buhranın ekonomik ve sosyal sistem değişikliği doğuracak soydan bir iktidar boşluğu yarattığını söylemek yanlış bir değerlendirmedir ve spekülasyondan öte bir anlam taşımamaktadır.

Ama egemen sınıflar, siyasal iktidarlarını yeni şartlara uygun ve daha güçlü kurma çabasına girdikleri şu sıralarda, zaaf haline düşmüşlerdir. Bu zaaftan yararlanmak sosyalistlerin görevidir. Yığın hareketleri üzerindeki faşist baskıların zayıflamak zorunda kalması, sosyalistlerin yığın hareketlerini ajitasyon ve örgütleme görevlerinde kolaylık sağlayacaktır. Fırsatın kaçacağı telaşına kapılmak doğru değildir. Yeniden örgütlenmeleri hakim sınıfların kurtuluşunu sağlayamaz. Yara çok daha derindedir, ve onulması imkânsızdır. Üretim güçlerinin gelişmesi ve onun üst yapıda yansıması yeni düzenlemeleri gerektirmiştir. Onlar yapılmaktadır.

Bu düzenlemeyle, üretim güçlerinin gelişmesiyle üretim ilişkileri arasındaki zıdlık ortadan kalkmamakta tersine keskinleşmektedir. İktidarın uykularını, ekonomik meseleler, genel grev istekleri, yığın hareketleri kaçırıyor. Yeni ortaklıklar içinde bile olsa, hakim sınıflar, Türkiyenin çözüm bekleyen sorunlarına köklü çözümler getiremeyecektir. Siyasal ve sosyo-ekonomik buhranlar birbirini izleyecektir. Önümüzdeki dönem, Türkiyede yığın hareketlerinin ve emperyalizme karşı örgütlü iktidar mücadelelerinin hızlanma dönemi olacaktır.

İLERİCİ GENÇLİK YALNIZ DEĞİLDİR!

Son onbeş günün gençlik olayları gene kanlı bir perdeyle kapandı. Olayların böyle kanlı bir nitelik alması, esas itibariyle, sağın, *faşistlerin* kışkırtma ve saldırılarından doğdu.

Olaylar, faşistlerin Ankara'da Yüksek Öğretmen Okulunda *bir yıldırma kampanyası* açmak istemeleri sonucu başladı. Çalışmalar oradan İktisadi ve *Ticari İlimler Akademisine*, arkasından Fen Fakültesine sıçradı. Polis okullara girdi. Her *yerde birçok çatışma oldu.* Polis sağcılarla birlik olup ilerici öğrencilere saldırdı. Çatışmalarda *sağcılar ve polis, ilerici gençlere* karşı taştan tabancaya kadar çok çeşitli araçlar *kullandılar. Devamlı kışkırttılar.* Bu çatışmalarda birçok genç yaralandı. Bu arada, yaralanan *gençlerden Süleyman Özmen kaldırıldığı* hastahanede öldü. Fen Fakültesinden bir gencin kolu koptu.

Ankara'da olaylar henüz yatışmadan Erzurum'da bir başka patlama oldu. Üniversitede öğrenciler bir forum düzenlemişler ve öğretim üyelerine de katılmaları için çağrıda bulunmuşlardı. Öğretim üyeleri katılmadılar. Bunu protesto için, Müslim Seval adında devrimci bir genç kendini üzerine benzin dökerek yaktı. Yanmadan önceki son sözleri «Yaşasın Sosyalist Türkiye» idi. Bu olay genç üniversiteliler arasında tepkiler doğurdu. Protestolar başladı. Rektörlük tahrip edildi. Ve üniversiteden şehire, Cumhuriyet Meydanına bir yürüyüş düzenlendi. Gençler meydandaki Atatürk anıtına bir çelenk koydular. İstiklâl Marşı söylediler. Dağılmaya hazırlanırken saldırıya uğradılar. Gazetelere, halk üniversitelilere saldırdı, şeklinde yansıyan olaylar böylece başladı. Erzurum'da gerici ticaret burjuvazisi ile iktidar tarafısı bazı resmi yetkililerin desteğiyle hazırlanan saldırı planı uygulamaya koyuldu. Nurcular, faşistler ve AP liler tarafından toplanan bir saldırgan sürüsü, *«Erzurum halkı»* olarak üniversitelilere hücuma geçtiler. Bu saldırganlar sürüsünün elinden öğren*ciler askeri araçlara bindirilerek* kurtarıldılar. Saldırı burada bitmedi. Üniversiteye ve öğrenci *yurtlarına yöneldi. Ortada can* güvenliği kalmadı. Eğer çok kanlı ve ölümle sonuçlanan du*rumlar doğmadıysa, bu sadece* bir rastlantı ve talih eseridir. Üniversite ve yurtlar kuşatıldı. *Fakültelere girildi. Öğrenciler* canlarını kendilerini camlardan, balkonlardan atarak kur*tardılar. Bu durum gece saba*ha kadar devam etti. Belediye otobüsleri gece yarısından sonra da *üniversiteye «Erzurum* halkı» nı taşımaya devam ettiler. Ateşler ve meşaleler yakıl*dı. Kuşatma tam bir histeri nö*beti halinde sabahı buldu. Şehirde ise bu sırada TÖS ve *Sağlık — İŞ Sendikası lokali* gençlerin toplandığı kahvehane ve pastahaneler tahrip edi*liyordu.*

Bütün bunlar Erzurum ilini yönetmekle, yurttaşların can ve mal güvenliğini, anayasal hak ve özgürlüklerini korumakla görevli resmi devlet görevlilerinin gözleri önünde oluyordu. Başta vali olmak üzere resmi devlet memurları ise, gelişmelerden pek üzüntülü gözükmüyorlardı. Efendim, diyorlardı, halk solcuların, anarşistlerin tahriklerine tahammül edemiyor. Peki baylar, sizin göreviniz nedir? Her tahrike kapılana (!) yolları açmak, onun saldırısını kolaylaştırmak mı? Ayrıca, Vali dahil herkes biliyordu ki, tahrik gençlerden gelmemiştir. Tam tersine gençler bir protestoda bulunmak istemişler ve saldırıya, insanlık dışı saldırılara uğramışlardır. *Şimdi Erzurum'da zorbalık kol* gezmektedir. Üniversiteli öğrenciler için can güvenliği yoktur. Cumhuriyet Caddesinde dolaşabilmeleri imkânsızdır.

Gerici ticaret burjuvazisinin el altından gençlere karşı ha*zırlattığı bu şiddet gösterisi* istenilen sonucu vermeyecektir. Üniversiteli gençlerin ilerici mücadelelerini bastırılamayacaktır. Üniversiteli öğrenci*ler yalnız değillerdir.* Uygulanmak isteyen faşist terör, karşısında başta biz sosyalistler olmak üzere, bütün namuslu in*sanları bulacaktır.* Anayasayı hiçe sayarak girişilen bu kanunsuz tertiplere gidenlerin, bu*nu destekleyenlerin, kanunsuz*luklara göz yumanların ve gençlerin yanında yer alması *gerekirken saldırıya onaylayan*ların bu suçları unutulmayacaktır.

Müslim Seval

Bunların içinde zorbalığın şakşakçısı rektör Kemal Bıyıkoğlu bulunacaktır. Vali bulunacaktır. Emniyet Müdürü bulunacaktır. Fakat özellikle rektör başta gelecektir. Olaylardan sonra uçakla geldiği Ankara'da görüştüğü ve ağzından konuştuğu Milli Eğitim Bakanı da onu, *söylediği sözlerin so*rumluluğundan, kurtaramayacaktır. Şakşakçı rektör diyor ki; «Polis üniversiteye girebilir. Öğrenci boykotlarının kökü dı*şarda olan ajanlar gibi, bir ta*kım kişiler bunları önceden tertipliyorlar, memleket içinden kimsenin bunları yapacağına inanmıyorum. Dışardan teşvik *ediliyorlar.* Yabancı ülkelerden idare ediliyorlar» Şimdi sormak lazım, sen polis müdürü müsün, yoksa rektör müsün? Üniversiteye polisin girebileceğine da*ir, anayasaya, kanunlara* ve akla aykırı bir fetvayı, vermek, üniversite özerkliğinin en titiz savunucusu olman gerekirken, sana mı düştü? Senin göre*vin üniversiteyi* bütün üyeleriyle her türlü dış etkiden korumakken, polise kapı açmak neyin nesi? Sonra, körpecik yavruları ajanlıkla, yabancı ülkelerden idare edilmekle suçluyorsun. Bunu yaparken hiç düşündün mü? Bu gençlerin sorunlarını anlamaya zerre kadar gayret ettin mi? Yoksa sana bu akılları Süleyman iktidarının Milli Eğitim Bakanı mı verdi? Bu gençlerden biri yarın yakana yapışır da, ya dediklerini ispat edersin ya da bütün isnatların senin için doğrudur, ya ben ajanım ya da sen, ya ben dışardan idare ediliyorum ya da sen; isnadı sen yaptığına göre ispat edemezsen bu sözlerin muhatabı demek ki sensin, derse, ne yaparsın? Bu delilsiz, desteksiz iddiaları ispat edemedikçe bay rektör, alnında kara bir leke duracaktır. Bütün insanlar ve özellikle öğrencilerin o lekeyi gösterecek ve işte bu adam öğrencilerine iftira etmişti, diyeceklerdir. Utanır başını öne eğer misin bilinmez.

Rektörün üzerinde duruşu*muz sadece onun sıfatından ö*türüdür. Ötekiler de elbet, en az rektör kadar yük altındadırlar.

«Yaşasın Sosyalist Türkiye» diyerek kendini yakan arkadaşımız Müslim Seval'*in özlemi mutlaka gerçekle*şecektir. Onun genç gövdesinden yükselen alevler, burjuvaziye karşı mücadele veren bütün insanların yolunu aydınla*tacaktır. Onun ışığı daha şimdi*den bazı halk düşmanlarını tanıttı bize.

Türkiye'nin emekçilerinin mücadelesi mutlaka başarıya ulaşacaktır. Bunu Müslim Seval kuşağı görecek ve yaşa*yacaktır. Ve ayrıca hayınlıkla*rın hesabı mutlaka ama mutlaka sorulacaktır.

Hep beraber haykıralım:

«YAŞASIN SOSYALİST TÜRKİYE!»

DEMOKRATİK MÜCADELEDE YENİ PÜRÜZLER!

Sosyalist Gençlik Örgütü olarak Toplum Polisine karşı bir kampanya açtık. Burjuva iktidarının bu baskı aletinin Türkiye'nin sınırlı demokratik ortamını tam bir zorbalık ortamı haline getirmek için nasıl kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Başta sosyalistler olmak üzere bütün ilerici insanların, kampanyanın yanında olması şüphesiz ki bir namus borcudur. Kampanyamız sınırlı burjuva demokrasisini genişletmek yolundaki çabalarımızın bir yenisidir. Biz bu kampanyada karşımıza toplum polisinin çıkacağını umuyorduk. Oysa ki, zorbalık hevesìlileriyle karşılaştık. Hazırladığımız afişleri şehrin çeşitli semtlerine astık. Fakültelere de asmak için gittik.

Sermaye diktatörlüğünün bekçilerine karşı başlattığımız kampanyada iktidarın baskısı doğaldı. Ama niye yalan söyliyelim hiçte hesapta olmayan yeni bekçiler çıktı önümüze. Hazırlanan anti-faşist afişlerin asılması sırasında polisten daha gayretli biçimde karşımıza çıkanların sosyalizme ve sosyalistlere düşmanlığı bir kere daha ispatlandı. Kendilerine «Demokratik Devrimci» diyenlerin burjuva iktidarının polisinden hiç de farklı olmadıkları aynı eğilimi temsil ettikleri bir kez daha anlaşıldı.

Genellikle toz kaldırmaktan öte gitmeyen hareketleri ile tekelci sermayenin ekmeğine yağ süren bu kişilerin küçük burjuva öğrenci ortamında, kısa bir süre için buldukları taraftarlarının «kelle» sayısına sırt vererek anti-faşist bir eyleme- bu kesimde- mani olmaya kalkmaları gerçekte hiç de yadırganacak bir olay değildir.

Bu arada, bir öz eleştiri yapmak gerekiyorsa, şunları deriz : sosyalizm için kavgamızda karşımıza bu türlü kimselerin çıkabileceğini hesaba katmamak gerçekten büyük bir hatadır, kabul ederiz.

Kampanya sırasında üniversite çevresinde ilk olay, ODTÜ İdari İlimler Fakültesinde meydana geldi. Hazırlanan anti-faşist afişleri asmak isteyen bir gurup sosyalist devrimci arkadaşa engel olmaya kalkan millici baylar, aktörce ve hamasi bir nutuktan sonra, «bu okulda SGÖ.ye politik propaganda yaptırmayız» gerekçesini ileri sürerek, ve gene mahut kelle sayısına dayanıp, engel oldular afişlerin asılmasına.

İkincisi SBF'de patlak verdi. Burada ilkinden ilginç gerekçeler ileri sürüldü, toplum polisinin kaldırılmasıyla ilgili afişlerin asılmaması için. Örneğin, faşizme karşı bir kavga gerekiyorsa, buna biz karar veririz ve biz yaparız, dendi.

Böylesine bir mantıkla diyalog kurmak imkânsızdı. Ya dövüşmek ya da zorbalığa boyun eğmek gerekiyordu. Tabii, kavga başladı bu kez. Ne yapalım ki, millici baylar «ideolojik mücadeleyi» ancak bu türlü verebiliyorlar. Sanıyoruz ki, kavgayı çıkardıklarına pek memnun olmadılar. Karşılarında, Sosyal Demokratlar değil, Sosyalistler vardı. Gerilediler. Güçleri bir kenarda duran liseli bir gence yetti. Onu balkondan aşağı kafası üstü atarak, hınçlarını çıkarmaya çalıştılar.

Sonunda herhalde anladılar ki, o küçük burjuva teröristlerine özgü masturbasyonlar, naralar, palavralar belki işbirliği yaptıkları Sosyal Demokratları sindirebilir, korkutabilir, fakat Sosyalistleri asla. Bunu kafalarına iyice yerleştirsinler ve ilk kez (varsa) beyinlerinde doğru bir şey bulunsun.

Üniversite sınırları içinde kalmaya mahkûm edilen devrimci hareketlerin ne kadar güçsüz kalacağını bildiğimiz içindir ki, önce olayları önemsemedik. ODTÜ'de karşı koymayışımızın temel nedeni budur. Fakat yukarıda söylediğimiz gibi SBF'de aynı davranışta bulunmamız MDD'ciler tarafından imkânsız hale getirilmiştir.

Şurası iyice bilinmelidir ki, SGÖ vardır, bilimsel sosyalizmin ilkeleri ışığında, laf ebeliği etmeden üzerine düşen görevi gün be gün yerine getirmektedir. SGÖ'nün varlığını bir türlü hazmedemeyenler, kendi çarpık çizgilerini ölçü alarak «SGÖ yoktur» diyenler bu kışkırtmalarıyla eylemimizi fakülte duvarları içine hapsedemiyecek, küçük burjuva öğrenci ortamına münhasır kılamıyacak ve avantürist eylemlere kapılmamızı şimdiye kadar olduğu gibi, şimdiden sonra da sağlayamayacaklardır. Ancak bu, üniversiteyi küçük burjuva eylemcilerine bırakacağımız anlamına da gelmez.

SOSYALİST DEVRİM

«DURUM

ZEKİ KILIÇ

Bugüne kadar, genel planda emperyalizm anlatıldı. Özellikle EMEK gazetesi, bu konudaki seri yazılarıyla, meseleyi aydınlığa çıkardı. Bu uğraşı, likidatörlerin anti-emperyalist mücadele bayrağı altında, proleteryanın temel çıkarlarını gözetmeden, potansiyeli gün be gün Hafız Hakkı Paşa (1) vari heder etmelerini engellemek ve anti-emperyalist mücadelenin nasıl verilmesi gerektiğini ortaya koymak içindir.

Durum somut biçimiyle ortaya konmadıkça, mücadele için zorunlu çelişkiyi yakalamaya ve bu çelişkiyi çözmeye imkan yoktur. Hedefi belirgin duruma getirmeden ve bunun için gerekli araçlar tedarik edilmeden, karmakarışık verilen mücadeleler, ancak «sözde proleter devrimci olup, fakat eylemde proleter devrimci olmayanların hareket biçimidir».

Genel olarak emperyalizm, egemen olduğu ülkenin olanaklarını iki ayrı kuruluş biçiminde, kendi çıkarı için seferber eder:

1) Emperyalizm, yerleştiği ülkenin bütün olanaklarını, ekonomik çıkarlara dayalı olarak kurduğu ittifaklar ağı ile kendisine bağlar. Ve bu işlemi eskisi gibi sadece kentlerde yapmaz, kırsal alanlarda da uygular.

2) Emperyalizm, girdiği ülkenin üst yapı kurumlarına fiili olarak egemen olur. Üstünde titizlikle durduğu, dil uzatanın anında dilini kestiği ordu, bu kurumların en önde gelenidir. Diğer kurumları ise, aynı bünye içinde nisbi bir dağınıklıkta tutarak; bunları ya bilinen çelişkilerin üstünü perdelemek veya sosyalist mücadelenin yıllarca biriktirdiği sosyalist potansiyeli güce dönüştürmemek için ustalıkla kullanır.

Hareket planı saptanırken, genel bir kanava üzerine kendi gücümüz ile birlikte, düşmanın gücünü ve muhtemel hareketlerini de resmetmek zorunludur. Emperyalizmin, kendi aleyhine dönen taktiklerde direneceğini ve sosyalistlerin taktik ve stratejilerini adım adım takip etmiyeceklerini sanmak enayiliğini göstermememiz gereklidir. Çin Halk Cumhuriyetinin, Kuzey Korenin, Vietnamın ve Kübanın anti-emperyalist mücadelelerinin başarısından sonra, Latin Amerika, Asya ve Afrika ülkelerindeki sosyalistlerin taktik ve stratejisini günü gününe izlemesine karşılık, bir kısım devrimciler, hala, onların aldıkları önleyici engellerin farkına varmamakta, bu yüzden yanlış üstüne yanlış yapmaktadırlar.

Sosyalist devrime yöneliş, birikimsiz bir patlama değildir. Bir biri-kimi, bir potansiyeli gerektirir. İşte, bu potansiyel de, sosyal mücadele pratiği içinde ayrı biçimlere ve ayrı ayrı taktik ve stratejilerle sosyalist iktidara yöneltilir. Eğer yığın mücadelesi içinde örgütlenmeden, iktidara sadece bir kadro ile ulaşılabilinseydi, o zaman bilimsel sosyalizmin «devrim ihraç ve ithal edilemez» evrensel ilkesi yanlış olurdu!

Kendisinden sonra bütün sosyalist devrimlere ışık tutan Ekim Devrim'inin potansiyel toplama, bunu güce dönüştürme ve bu gücü iktidara yöneltme savaşının teori-pratiğinin dünyadaki diğer sosyalist mücadele biçimlerinden önemli farkları vardır.

Rusyada hakim üretim biçimi kapitalist üretim biçimi idi. Buna karşılık, siyasi iktidar, feodal otokrasinin elinde bulunuyordu. Çarlığın yığınlar üzerindeki baskısı, mücadeleyi somutlaştırıyor ve yığınları toplu eyleme yöneltiyordu. Çarlık devrildikten sonra, sosyalist iktidar için çalışma olanakları birden artmıştır. Bu dönemde, var olan birikim hızla gü-

MÜCADELESİNİN GÜNDEMİNDEKİ DURUM :

DEĞERLENDİRMESİ» (2)

ce dönüştürülmüş ve sosyalist devrimin sübjektif şartları da tamamlandıktan sonra, teorik esasları «Devlet ve İhtilal» de ifadesini bulan, proletaryanın devleti kurulmuştur.

Değişen yeni şartlar, dünyanın içinde bulunduğu yeni durum ve ülkenin özgül şartları ışığında, mücadeleyi bütünleştirmek, ilk ve temel saldırı yönünü-hedefi-belirlemek, ancak bilimsel sosyalist bir tahlil yapmakla mümkündür. Her hangi bir dönemde, sosyalist mücadele veren bir ülke, mücadele *biçimini saptarken ve gündemdeki* devrimci aşamayı tayin ederken, o anda «somut durumun, somut tahlili» ni «temel çelişki nedir, esas çelişki nedir?» sorularını cevaplandırmakla yapar. Sosyalist iktidara yönelmek, ancak bu sorulara en doğru tahlil tarzı ile yaklaşmakla, böylece en doğru teoriyi saptamakla mümkündür.

Çin'in salt demokratik mücadele verdiği dönemde, ekonomik bünyenin ağırlığını feodalite teşkil ediyordu. Sınıf mücadelesi, kırlarda, feodalite ile köylü sınıfı arasında oluyordu. Bu mücadele, emperyalizm, komprador burjuvazi ve feodal ittifakı için tehlike olmayan başlayınca, mücadelenin biçimi değişti. Emperyalizm, kendi sermayesini kendi silahı ile korumayı üstlendi. Emperyalizmin feodal unsurların yanında *yer alarak*, *yığın* hareketlerini bastırmak teşebbüsü, «esas çelişkiyi» emperyalizmle Çin halkı arasındaki çalişki durumuna getirdi.

Çin'de emperyalizmin ayaklanan yığınlara karşı, düzenli ordularıyla yaptıkları taarruzları önlemenin tek yolu gerilla hareketi idi. Ve ancak, bilimsel sosyalizmin gösterdiği yolda yürüyecek olan gerilla savaşı, emperyalizmin düzenli ordusuna *karşı savaşabilecek düzenli* bir Çin halk ordusu hazırlayabilirdi. Fakat artık emperyalizm, kendi sermayesinin korunması için genellikle kendi ordusunu görevlendirmemekte, *buna karşılık, girdiği* ülkenin sömürücü sınıfları yoluyla, özgüçlerini elde edip bu görevi onlara yaptırmaktadır.

Değişen dünyanın bugünkü şartları içinde şu gerçek apaçık ortadadır: Artık, dünya kapitalist sisteminin unsurları olan geri ülkelerde uluslararası sermaye o ülkeye egemen olmaktadır. Değişen, emperyalizmin sosyal tabanıdır. Emperyalizmin ittifakı komprador, feodal tabandan, yerli burjuvaziye, sanayi burjuvazisine kaymıştır. Bu yüzden, mücadele açısından yerli sermaye, yabancı sermaye ayrımı yapmak anlamsızdır. Sermaye, kimin elinde olursa olsun, karşı-devrimci özü bakımından değişmemektedir. Dolayısiyle, bugün, dünyanın her tarafında sermayeye karşı mücadele vermek zorunluluğu vardır. Değişebilecek tek şey, mücadeleyi somutlaştıracak çelişki meselesidir:

Eğer emperyalizm, iş yaptığı ülkede, kendisine karşı «tehlike olarak» ortaya çıkan güçleri imha için fiili olarak (ordusuyla vs.) müdahale ederse o zaman «esas çelişki», emperyalizm ile ülke halkı arasındaki çelişki olur. Yok eğer, emperyalizm, kendi çıkarları için, sosyalizme karşı bulunduğu ülkenin bazı güçlerini hazırlıyorsa, o zaman, «esas çelişki», emperyalist ülke ile olan çelişki olmaz. Emek-Sermaye temel çelişkisi, aynı zamanda esas çelişki olur. Yani, «esas çelişki», «temel çelişki» ile çakışır. Ve böylece bu mücadele, iki çelişkinin çakışmasından ötürü, o ülkede emperyalizme bağlı ittifaklar sistemine karşı yapılmak gerekir.

Bugün için yapılacak anti-emperyalist mücadele, emperyalizmin içine gizlendiği öz güçleri ortaya çıkartmak ve bunları zayıflatmaya yönelik eylemlerde bulunmaktır. Bu eylemi yürütmenin temel şartı, sermayeye karşı mücadeleyi şiddetlendirmektir. Yani, emperyalizmi saklandığı güçlerin içinden çıkartabilecek tek mücadele, sınıf mücadelesidir. Esasen sınıf mücadelesi, emperyalizmin çıplak yüzü ortaya çıkıncaya kadar aynı zamanda mücadeleyi somutlaştıracak tek yoldur.

Emperyalizmle olan çelişkinin, «esas çelişki» olmaması, bu mücadeleyi vermemeyi, bu konuya değinmemeyi gerektirmez. Aksine, sosyalistler için temel görev, *emperyalizmi kamufle eden öz* güçleri belirgin duruma getirmek ve bu güçleri parçalamaya yönelik eylemleri yürütmekdir.

Kısaca, egemen üretim biçiminin gerektirdiği sınıf mücadelesi verilmeden, anti-emperyalist mücadele verilebileceğini sanmak, sadece, düşünce okyanusundan geçip, ayak basacak bir adacık bulamamak olur.

Türkiye'de *üst yapı kurumları*, dolaylı olarak, emperyalizmin kontrolu altındadır. Emperyalizm, içinde gizlendiği temel dayanak noktalarını perdelemeyi çok iyi başarmıştır. Emperyalizm, kamu oyunda, kendi aleyhine bir hava yaratılmasına rağmen, yine de içinde saklı bulunduğu kendisine bağlı güçleri bütünleştirmek üzere, uygun ideolojiyi oluşturmakta, oyunlar tezgâhlamaktadır.

«Sosyalist blokun saldırganlığı» gerekçesiyle kurulan ve hala bu bahane ile devam ettirilen NATO'nun, üyesi olan ülkelerde gelişen sosyalist hareketi boğmaktan öte gerçek bir işlevi yoktur.

Türkiye'de temel ittifakın yerli burjuvazi ile emperyalizm arasında olması, anti-feodal karakterli mücadeleyi anlamsız kılmaktadır. Anti-feodal mücadele verdiklerini söyleyenler, feodal kalıntıların nisbi öneminin çok daha fazla olduğu doğu güney doğu Anadolu yerine tarımda kapitalist ilişkilerin bulunduğu Ege'ye, Karadeniz'e gitmektedirler. Ne var ki, meseleyi anti-feodal mücadele planında aldıklarından, kalıcı hiç bir ilerleme sağlayamamaktadırlar. Emperyalizme karşı mücadele, bu ittifakın sermayeye dayalı karakteri yüzünden anti-kapitalist bir mücadele olmak zorundadır.

Türkiye'de emperyalizm, amaçladığı genel hedeflere ulaşmada, yerel politikasının bir kısmını uygular, ve Türkiye'deki egemen çevreler emperyalizmin Türkiye şubesidir. Dolayısıyla, Türkiye'deki sermayeye karşı mücadele, aynı zamanda emperyalizme karşı mücadele olur. Ve bu sermayeye bekçilik eden güçler, emperyalizmin güçlerinin bir parçasıdır. Emperyalizmin ortaklarını ve onu ayakta tutan güçleri açıkça ortaya koymadan, *anti-emperyalist mücadele verilemez. Bu ortaklığın* kolayca fark edilememesi için emperyalizm bazı aldatıcı araçlar kullanır. Bunun sonucu olarak, bazı grupları dağınık olarak esas hedef olmayan yerlere yöneltebilirler. «Emperyalizm, ülkenin imkânlarıyla devrimcilere karşı çıkacaksa, esas mücadele, o ülkenin kendi karşıt sınıfları arasında olmayacak mıdır?» sorusuna karşılık bulunmadan ve kendi küçük burjuvalığımızla savaşmadan, *meseleye doğru çözüm* getirmek olanaksızdır.

Türkiye'nin ekonomik bünyesinin yönetici gücünün, kapitalist güç olduğunda, «ölmek var, dönmek yok» küçük burjuva fanatikliğine sahip hizip reislerinin dışında, bütün sosyalistler görüş birliği içindedir. *Üst-yapı*, kapitalist alt-yapı ile, esas olarak, uyum halindedir. Verilecek anti-kapitalist mücadeleyi önlemeyi, önce Türkiye'deki sermayenin *yerli bekçileri üstlenecektir*. Emperyalizm bu mücadeleye, ancak hiç bir çaresi kalmazsa katılacaktır. Kısaca, anti-kapitalist mücadele özünde, anti-emperyalist mücadeleyi de taşır. Eğer, anti-emperyalist mücadele verilmek isteniyorsa, bu mücadelenin şu şartları taşıması zorunludur : sınıf mücadelesini temel şart olarak alıp, yığınların toplu eylemini somutlaştırmak, emperyalizmi bütün çıplaklığı ile ortaya koymak ve doğru, başarılı bir mücadele vermek *için çok yanlı propaganda ve ajitasyon* yapmak ve en önemlisi, emperyalizmin içinde saklandığı güçleri müttefik sanmaktan vaz geçip, emperyalizmin ülkemizdeki öz güçlerini, zayıflatacak eylemleri kotarmaktır. «Yığınlar, somut hedef göstermedikçe hareket etmez» gerçeğini iyice kavrayalım. Ve bilelim ki : TEMEL OYNATILMADAN; ÇATI DÜŞMEZ.

---

(1) Hafız Hakkı Paşa, Birinci Emperyalist Savaşın son yıllarında, *Orta Doğu'da en sıhhati*, lojistik desteği olan, bol ihtiyatlı ve düzenli bir orduya sahiptir. İngilizlerin kışkırtmasıyla, Osmanlı İmparatorluğunun çıkmazını fetihsizliğe yorumlar, eğer bu ordu ile Hindistana saldırır, orayı ülkesine bağlarsa, devleti kurtaracağını düşünerek taarruza geçer ve eldeki bu tek düzenli gücü telef eder.

Sosyali

Sosyal De

KURTHAN FİŞEK

Sosyalist hareketin saflarını küçük-burjuva kalıntılardan arındırmak için «millî demokratik devrim» sapmasına karşı verilen mücadele, kısa bir süre için de olsa, sosyalist harekete sızan bir diğer tehlikeyi gözden kaçırmamıza yol açmıştır. Bu tehlike, idealizmin fikrî mirasından kendisini henüz kurtaramamış bulunan bir **«Alman İdeolojisi öncesi» Marx'**ının (metinde, kısaca genç Marx» olarak anılacaktır) yazılarını ve bu yazılarda yer alan belirsiz, genel ve kesinkes **bilimsel olmayan** kavramları (sivil toplum, siyasal toplum, yabancılaşma, hümanizma vb.) kendilerine kalkan edip bilimsel sosyalist düşünce ve eylemi yozlaştırmaya çalışan sosyal-demokrat unsurlarda cisimleşmektedir. Bu tehlike, bilimsel sosyalizmin oluşumunda yaşanması ve aşılması zorunlu bulunan bir arayış ve belirsizlik evresini bilimsel sosyalizmin ta kendisi olarak göstermek, herşeye rağmen çağının düşünce seviyesinin çok ötesinde fakat idealist-materyalist karışımı bir düşünce yapısının etkisiyle bilimsel sosyalizmin oldukça gerisinde kalan «genç» Marx'la (yani marksist olmayan bir Marx'la) olgunluk çağındaki Marx'ı karşı karşıya getirmek, ilkini ikincisiymiş gibi göstermek çabalarından özelliğini almaktadır.

5 Mart 1970 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, **100 Soruda Sosyalist Devlet** (Gerçek Yayınları, No. 16) üzerine, Hilmi Yavuz imzalı, bir «kitap eleştirisi» yayınlandı. Bu yazı, kiminin tasfiye olduğunu düşünmekle yanıldığı, kiminin önemsemeyip gözden kaçırdığı bir akımın, en «malûmatfüruş» ifadesini Garaudy'de ve kötü bir karbon kopyasını da Aybar'da bulan bir «sosyalizm» anlayışının, ama etkili, ama etkisiz, yeniden kıpırdanmaya başladığının canlı bir delilidir.

Maddeci tarih görüşünün ilk kez dile getirildiği **Alman İdeolojisi** (1846), bilimsel sosyalizmin oluşumunda, bir dönüm noktasıdır. İleride de göreceğimiz gibi, bu eserin öncesinde kaleme alınan **Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirilmesi** (1844), **Ekonomik ve Felsefi Elyazmaları** (1844), **Kutsal Aile** (1845) vb., Marx ve Engels'in, hegelci idealizmin ya da feuerbachçı materyalizmin ideolojik kalıntılarından kendilerini tam anlamıyla kurtaramadıkları bir dönemin ürünleridir.

Bu eserlerde kullanılan kavramlar, teorik değil, ideolojik kavramlardır; bir varıştan çok, bir çıkışı, bir arayışı temsil etmektedirler; nitekim, **Alman İdeolojisi'**nden sonra, yerlerini bilimsel kavramlara bırakmışlar ve bir daha pek de anılmaz olmuşlardır. Marx ve Engels'in bilimsel sosyalizme ulaşmalarıyla birlikte terk edilen bu kavramlar, şu sıralarda, sosyalist harekete sızmış bulunan sosyal-demokrat unsurlar tarafından «sakız» edilmekte, bilimsel sosyalist kavramlar arsenalinin en güçlü silahları olarak ön plana çıkarılmaya çalışılmakta, bir başka deyişle, **zorunluluk sonucu yaşanmış fakat aşılmış bir evrenin araçları** olarak değil, bilimsel sosyalist düşüncenin ayrılmaz parçaları, bilimsel sosyalizmin en kavrayıcı ve açıklayıcı (kısacası **bilimsel**) kavramları olarak sunulmaktadırlar. Kapıdan atılmalarına rağmen bacadan girme yollarını arayan, sosyalizmi «derinleştirip zenginleştirmek» adı altında sosyal-demokrasiyi egemen kılmaya çalışan bu unsurların oynadıkları oyun açıktır: **«Genç» Marx'la olgunluğunun zirvesindeki Marx'ı çatıştırıp, ilkini, Marx'ın ta kendisi olarak göstermek, bilimsel sosyalizmi bir «idealizm-materyalizm» bulamacı haline sokmak, Marx'ı «insanın yetkinleşmesi kaygısını taşıyan bir ahlâkçı» ya da «garip düşünceli hayalperestin biri» olarak sunmak ve böylece bilimsel sosyalizmin devrimci muhtevasını iğdiş etmek.**

Genç Marx'ın «kurtlara atılması» söz konusu olmadığına göre, oynanan oyunun en çıplak şekliyle gözler önüne serilmesi gerekmektedir. Düşünce yapısını tartışma götürmez şekilde ortaya koyan bir «eleştiri» yazdığı ve temsil ettiği «ideolojik» akıma «teorik» planda gerekli hale gelen darbeyi indirmeye fırsat verecek şekilde «çanak tuttuğu» için, «eleştirici» ye teşekkür borçluyuz. Şimdi «eleştiri» leri görelim.

1 SİVİL TOPLUM SİYASAL TOPLUM

Marx'çı devlet teorisinin açıklanmasında... yapılacak bir yorumlamanın, önce Hegel'in devlet ve hukuk felsefesi ile ilgili görüşlerinden çıkması gerekir. Çünkü Marx'ın siyasal düşüncelerine doğrudan doğruya biçim veren Hegel olmuştur. Söz gelimi..., Marx'ın, Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirilmesi **adlı kitabında söz konusu ettiği** «sivil toplum» ve «siyasal toplum» **çatışmasından ve bu çatışmanın Marx'çı devlet teorisinin oluşmasına ne ölçüde katkıda bulunduğundan haber (sızmış) gibi görün(ül)mektedir** (Hilmi Yavuz'un adı geçen «eleştirisinden).

Anlaşıldığı kadarıyla, Marx'ın siyasal düşüncelerinin **doğrudan doğruya** Hegel tarafından şekillendirildiği iddia edilmekte ve, kavramların Hegel'den aynen alındığı düşünülecek olursa, marsist devlet teorisinin, **sivil toplumla siyasal toplum arasındaki çatışmada** ifadesini bulan hegelci bir temelden hareketlendiği öne sürülmektedir.

Akla gelen ilk soru, bir idealist olan Hegel'in, nasıl olup da, bilimsel sosyalist düşünceyi **doğrudan doğruya** etkilediğidir. Üzerinde durulması gereken ikinci nokta, kavramla teori arasındaki bağlantıdır; bilindiği gibi, kavramlar, teoriyi ifade etmeye yarayan araçlardır, deyim yerindeyse, teorinin sözcüleridir. Durum böyleyken, nasıl oluyor da, marksist devlet teorisine büyük katkılarda bulunduğu iddia edilen «sivil toplum» ve «siyasal toplum» kavramları, maddeci tarih anlayışının ilk kez betimlendiği **Alman İdeolojisi'**nden sonra Marx ve Engels tarafından terk ediliyor? Nasıl oluyor da, **Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i** (1851), **Fransa'da İç Savaş** (1871), **Gotha Programı'nın Eleştirisi** (1875), **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni** (1884), **Devlet ve İhtilal** (1917) gibi, marksist devlet teorisinin en belli başlı eserlerinde, bir kelimeyle bile olsa, anılmıyor? Bu sorulara sosyal-demokratların verebilecekleri herhangi bir cevap yoktur. Mesele nedir? Şimdi, bunu görelim.

Marx **Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirilmesi** (1844) adlı eserinde, Hegel'i, hegelci bir çerçeve içinde ve hegelci bir sözlükten yararlanarak eleştirir. Sivil ve siyasal toplum, bu sözlüğün belli başlı kavramları arasındadır. Bu eserde, sivil toplum, **«üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında yer alan bireylerarası ilişkiler bütünü»** karşılığında kullanılmaktadır. İlk bakıştan da anlaşılabileceği gibi, sivil toplum denen şey, bizim

st Devlet ve
nokrat «Eleştiri»

eskidenberi «üretim ilişkileri» olarak bilegeldiğimizden gayrısı değildir. İdealist kalıntılardan büyük ölçüde arınmış bulunan **Alman İdeolojisi**'nde ise, Marx ve Engels, üretim güçlerinin gelişmesinin insanlar arasında kurduğu ilişkiler bütününü (yani toplumun maddi temeliyle insan ilişkileri arasındaki bağı) ifade etmek için, sivil toplumla eşanlama gelen ve eşanlamda kullanılan üç ayrı kavramdan yararlanıyorlar. *Bunlar, son derece* genel ve kapsamlı olmaları nedeniyle karışıklıklara yol açan «tedavül biçimi» ve «tedavül ilişkileri» kavramlarıyla, son derece dar olması nedeniyle kavrayıcı olamayan «mülkiyet biçimi» kavramıdır. Aynı fikri ifade etmek için ayrı kavramlara başvurulması, herşeyden önce, teoriye sözcülük etmede «sivil toplum» kavramının yetersiz kaldığını ve bu yetersizliği giderecek bir arayışa geçildiğini ortaya koymaktadır. Üretim biçimlerinin «keşfedildiği» **Alman İdeolojisi**'nden sonra bu kavramların, yerlerini, **üretim ilişkileri** kavramına terk etmeleri, aynı şekilde, «insani bir toplum» peşinde koşan genç Marx ve Engels'in belki de «insiyaki» olarak kullandıkları kavramların yerini, bilimselliğin gerektirdiği kavramların aldığını *göstermektedir. Nitekim* Marx ve Engels, ileri yıllarda, «üretim ilişkileri» kavramının, üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında yer alan bütün ilişkileri kapsadığı için bilimselliğin bütün gereklerini yerine getirdiğini; buna karşılık, doğrudan doğruya Hegel'den alınan ve **Alman İdeolojisi**'nden sonra da terk edilen «sivil toplum» kavramının **bilimsel sosyalist düşünce açısından çok geniş ve belirsiz bir kavram** olduğunu belirtmişlerdir. Özetlersek, Marx ve Engels, marksist terminolojinin henüz oluşmadığı bu dönümde, ileride terk edecekleri felsefi bir dille konuşmakta, kullanmaya alışkın oldukları ve başkalarından aldıkları (bu yüzden, söylemek istenenleri ifade etmede çoğu kere yetersiz kalan) idealist-materyalist karışımı bir sözlükten yararlanmaktadırlar.

Kulağa fiyakalı gelsin diye ortaya atılan öteki kavram, ötedenberi «devlet» olarak bilegeldiğimiz «**siyasal toplum**» kavramıdır. Devlet (siyasal toplum), genel çıkarları özel çıkarlara, ortak mülkiyeti de iç ve dış saldırılara karşı koruyan bir savunma örgütü olarak doğmuş fakat zamanla, maddi temelinden kopup, üstün bir güç olarak, hukukun (**yani egemen sınıfın gücünün kanun şeklinde ifadesi**) cisimleşmesi olarak, egemen sınıfları ezilen sınıflara karşı koruyan bir savunma örgütü olarak, bireylerin üstünde yer almıştır. Marksist bir sözlüğün oluşmasıyla birlikte, siyasal toplum kavramı (sivil toplum kavramında *da görüldüğü gibi*), yerini, *bilimsel ve* ve nesnel olan «devlet» kavramına bırakmıştır.

Marx ve Engels'e göre, tarihin gidişini belirleyen, **Alman İdeolojisi sonrasına** kadar «sivil toplum» olarak nitelenen şeyin evrimi, yani üretim güçleriyle bu üretim güçlerine tekabül eden toplumsal ilişkilerdir. Belirli bir ekonomik güç ve *toplumsal ilişki düzeyine erişmiş bulunan* egemen sınıf, devlete (siyasal topluma) el koyar. Marx ve Engels, böylece, sivil toplumun siyasal topluma önceliğini önermekte, bu kadarıyla bile, devleti «tanrılaştıran» Hegel'in idealist anlayışını tepetaklak etmektedirler. Esasen, Marx'ın sivil topluma devletin üzerinde bir yer verdiği **Fransız-Alman Yıllıkları** ile «**devletin** sınıf muhtevası» nın ortaklaşa önerildiği **Kutsal Aile**'de (1845), bu yeni devlet anlayışının ilk tohumları atılmıştı. Bütün bu açıklamalardan da anlaşılabileceği gibi, genel olarak Marx'ın siyasal düşüncelerini ve özellikle marksist devlet teorisini doğrudan doğruya şekillendiren, Hegel değil, **sivil toplumla siyasal toplum arasında var olduğu iddia edilen hegelci ilişkinin olumsuzlanmasının** *(reddedilmesinin)* **ta** *kendisidir.*

2 «YABANCILAŞMANİA» «HÜMANİZMANİA»

Marx'çı sosyalist bir devlet teorisini geliştirmeye götüren felsefi temellerden hiç söz aç(ıl)mamakta, devletin «kuruyup gitmesi» **nin Marx'çı** hümanizma **ile olan ilişkilerine değin(il)memekte ve siyasal** «yabancılaşma» **sorununa yer ayır(ıl)mamaktadır. Oysa,** yabancılaşma **konusuna değinilmeden Marx'çı devlet kuramını tanımlamaya kalkışmanın hiçbir anlamı yoktur)** adı geçen «eleştiri»).

Marksist düşüncenin gelişmesinde bir uğrak olmaktan öteye geçmeyen, marksizim-öncesi dönemden miras kalan ve hegelci-ideolojik bir yük taşıyan, terk edilmeleri sosyalist teorinin bilimsel niteliğinin bir fonksiyonu olan (yani idealizmden marksizme geçildiği ölçüde arka plana itilen) ve, kısa sürede, yerlerini, nesnel, bilimsel ve maddeci kavramlara bırakan öznel, bilimsel-olmayan, *idealist kavramların* başında «**yabancılaşma**» ve «**hümanizma**» gelmektedir. **Herşey** bir yana, bu kavramlardan hareketlendiği içindir ki, devletin kuruyup gitmesinin «marksist» hümanizmayla ilişkili olduğu ve yabancılaşma konusuna değinmeden marksist devlet teorisini tanımlamaya kalkışmanın anlamsız olacağı «eleştiri» si, kısacası, marksist devlet teorisinin felsefi temellerinin «yabancılaşma» ve «hümanizma» kavramlarında cisimleştiği iddiası, tek kelimeyle gülünçtür.

Bilindiği gibi, **Ekonomik ve Felsefi Elyazmaları**'nın (1844) temel kavramı, ekonomik planda **yabancılaşmış emek** (çalışma) kavramıyla ifade edilen «yabancılaşma» dır. Bu kavram, **Alman İdeolojisi**'nde (1846) bir muhteva değişikliği geçirmiş ve, **Kapital**'de de, yerini, bilimsel ve nesnel «fetişizm» kavramına bırakmıştır. **1844 Elyazmaları**, ilk kez, 1933 yılında yayınlanmıştır. Demek oluyor ki, **Devlet ve İhtilal** (1917) adlı eseriyle marksist devlet teorisinin en özlü, olgun ve ayrıntılı açıklamasını yapan Lenin, eserini yazdığı sırada, **1844 Elyazmaları** diye birşeyin olduğundan bile habersizdi. «Eleştirici» nin mantığına vurulursa, Lenin, «yabancılaşma konusuna *değinmeden marksist* devlet teorisini tanımlamaya kalkışmakla» **anlamsız** bir iş yapmış olmaktadır. Burjuva bilimciler bile, teoriyi «marksist-leninist devlet teorisi» diye anmakla, Lenin'in katkılarını teslim etmektedirler. O halde, eleştiricinin çabalarının ardında başka bazı nedenler aramak gereklidir ve, deyimi mâzur görün, «zurnanın zırt dediği yer» de burasıdır. Reddedilen, Lenin'in, leninizm'in ta kendisidir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta, «devletin kuruyup gitmesi» olayının «marksist hümanizma» ile temellendiği, onunla ilişkili olduğu iddiasıdır. Daha önce belirttiğimiz ve daha sonra da →

açıklayacağımız gibi, hümanizma, öznel ve idealist bir kavramdır. Marx'ın yazılarında, bu şekliyle, son olarak, **1844 Elyazmaları**'nda kullanılmıştır. Buna karşılık, «devletin kuruyup gitmesi» deyimini ilk kez **Anti-Dühring**'de (1875) ortaya atan Engels, bu olayın nedeni olarak, duygu ve tutku yüklü «hümanizma» kavramını değil, toplumların gelişmesinin belirli bir aşamasında sınıfların zorunluluk olmaktan çıkarak üretim güçlerinin gelişmesine köstek olmalarını ve bu yüzden, sınıflarla birlikte, sınıfların baskı aracı olan devletin ortadan kalkmasını göstermektedir. Bu noktaya ileride dönmek üzere, biraz «yabancılaşma» kavramına eğilelim.

Yabancılaşma kavramı Hegel'den alınmıştır ve, Marx için, bir süre benimsediği klasik emek-değer teorisinin olumsuzlanması anlamını taşımaktadır. Bilindiği gibi, klasik iktisatçılar, bütün malların insan emeğinin ürünü olduğu ve metaların değişim (mübadele) değerlerinin emek tarafından belirlendiği sonucuna, bilimsel bir öz taşıyan fakat (1) özel mülkiyetin kökenlerini açıklayamayan, (2) zenginliklerin artmasının nasıl olup da üreticilerin yoksullaşmasına yol açtığını izah edemeyen klasik emek-değer teorisine varmışlardı. Marx, ekonomi politiğin temeli olan fakat ekonomi politik tarafından açıklanamayan, dolayısıyla, klasik emek-değer teorisinin en zayıf halkasını teşkil eden «özel mülkiyet» konusunu açıklamak için, özel mülkiyetin kökenlerini bulmak için, üreticilerin mülksüzleşip yoksullaşmalarıyla zenginliklerin artması arasındaki bağlantıları ortaya koymak için; sınıflı toplumlarda bireysel çıkarlarla genel çıkarların uyuşmadıklarını ısbatlamak için «yabancılaşma» kavramını (ve bunun ekonomi planındaki ifadesi olan «yabancılaşmış emek» kavramını) geliştirir. Sömürünün kaynağının yabancılaşmış emeğe dayandırılması, klasik emek-değer teorisinin «aldatıcı» şekliyle birlikte bilimsel özünün de reddedilmesi, bilimsel kanunlardan ayrılmak pahasına da olsa klasik ekonomi politiğin aşılması demektir. Bu durum, marksist düşüncenin gelişmesi açısından, yaşanması zorunlu bir evredir.

Klasik iktisabın reddiyle ortaya çıkan «yabancılaşmış emek» kavramı, bir kere, üretim biçimleri arasında ayrım yapmıyor ve belirli bir üretim ilişkisini, özel mülkiyete ve yabancılaşmış emeğe dayalı, **genel ilişkiler** olarak değerlendiriyordu. Bu yaklaşım bilimsel değildi. Kavramın marksist düşüncenin gelişmesini çıkmaza sokabilecek ikinci eksikliği, «meta değerinin emeğin süre, yoğunluk ve niteliğiyle belirlendiği» yönündeki bilimsel emek-değer teorisinin olumsuzlanması anlamına gelmesiydi. Bu yüzden, artı-ürünün nasıl meydana geldiği, insanın insan tarafından nasıl sömürüldüğü, kapitalizmin işleme ve genişleme kanunlarının neler olduğu gibi soruları **bilimsel** bir şekilde açıklamak imkanları ortadan kalkıyor, ister istemez, kapitalizmin ve özel mülkiyetin **ahlakçı** bir eleştirisine gidiliyordu. Marx, **1844 Elyazmaları** ve «yabancılaşma» uğrağında fazla beklemedi ve **Alman İdeolojisi**'yle attığı adımı **Kapital**'le tamamlayarak sözü edilen kavramı geride bıraktı.

Yabancılaşma kavramının terk edilmesi yönünde ilk adımın atıldığı, «üretim biçimi» anlayışının geliştirildiği, sınıfların varlığının belirtildiği ve üretkenliği artırma faktörü olarak iş-bölümünün vurgulandığı **Alman İdeolojisi**'nde, yanlışları düzeltilen klasik iktisatçılara ve özellikle Adam Smith'e bir «dönüş» olduğu, **zaman aşımına uğramış yabancılaşma kavramının yerini, adı konmamış olsa bile, her türlü öznelliği, idealizmi, ahlakçılığı, bilim-dışılığı vb. reddeden «fetişizm» kavramının aldığı göze çarpıyor.** İleri sürülen görüş kısaca şöyle: kapitalizm, emeğin yabancılaşmış olması yüzünden değil, üretim güçlerini bir noktaya kadar geliştirip o noktadan sonra gelişmeye köstek olduğu ve hatta «zenginlikleri tahrip ettiği» için yıkılacaktır. **Kapital**'le birlikte, yabancılaşma kavramı yerine, açıkça «fetişizm» kavramının kullanıldığını görüyoruz. **Kapital,** bu bakımdan, her türlü idealist mirasın reddedildiği kritik noktadır. Marx, bu eserinde, kapitalist toplumlarda zenginliğin geniş bir emtia birikimi şeklinde kendisini gösterdiği ve kapitalizmin anlaşılabilmesi için zenginliğin ilkel bir şekil olan metanın anlaşılmasının zorunlu olduğu gerekçesiyle, meta dönüşümlerini inceliyor. Marx'a göre, meta insan emeğinin ürünüdür ve emek ürünleri meta şeklini alır almaz fetişleşirler. Bunun nedeni, üreticiler arasındaki bir ilişkinin (yani toplumsal bir ilişkinin) emek ürünlerinin toplumsal ilişkileri (yani eşyalar arasındaki bir ilişki) şeklini alması, bir başka deyişle, insanların bilinç ve iradeleri dışında insanlar arasında oluşan bir ilişkinin, insanlara, bağımsız bir güç, nesneler arasında var olan bir ilişki gibi görülmesidir. Kısacası, meta özerk bir yaşayış kazanmış görünüyor, kendisinde nesnel özellikler taşıyormuş izlenimini veriyor ve üreticilerin elinden çıkıyor. Böylece, klasik emek-değer teorisinin olumsuzlanmasıyla ortaya çıkan ve üreticiyle ürün, işçiyle kapitalist arasındaki ilişkileri **doğrudan doğruya** ifade etmeye çabalayan bir «yabancılaşma» kavramının yerini, kanunlaştığı için nesnel nitelik taşıyan «fetişizm» kavramı almaktadır.

Bilimsel sosyalist düşüncenin gelişmesinde kısa süreli bir uğrak olduğunu göstermeye çalıştığımız «yabancılaşma» kavramıyla «devlet teorisi» arasında var olduğu iddia edilen ilişkiye de kısaca değinelim. Marx, **1844 Elyazmaları**'nda, devleti, topluma hükmeden keyfi ve dış (yabancı) bir güç, yabancılaşmanın bir şekli olarak tanımlamaktadır. Yabancılaşma kavramı için öne sürülen bütün eleştiriler, burada da, aynen geçerlidir. Marx, devlet teorisini, bu tanımı olumsuzlaştırarak geliştirmiş ve **Alman İdeolojisi**'nde hegelci kalıntılar taşıyan böylesine bir devlet anlayışını bütünüyle terk etmiştir.

Yabancılaşma kavramıyla arasındaki sıkı bağlar nedeniyle, **hümanizma** da, «genç» Marx'ın işgördüğü temel kavramlar arasında ön sırayı tutmaktadır. Hümanizma, **1844 Elyazmaları**'nda, «insanın tabiatını gerçekleştirmesini engelleyen, gelişmesini köstekleyen, körelten vb. her türlü yabancılaşmaya karşı mücadele» anlamına gelecek şekilde kullanılmaktadır. İlk bakışta görüleceği gibi, hümanizma, çok-yanlı, kişiden kişiye anlam değiştirip farklı yorumlanabilen, üstelik belirsizin belirsizi bir kavramdır. Kavramsal belirsizlik, özdeki belirsizlikten doğmaktadır. Oysa, bir kavramın «bilimsel» sayılabilmesi ve teoriye «sözcülük» edebilmesi için, nesnel gerçeği olduğu gibi yansıtması, kişiden kişiye anlam değiştirmemesi, deyim yerindeyse tanımlamaya çalıştığı olguya «cuk oturması» gerekir. Tutkusal ve duygusal bir özle yüklü olan ve insanın kurtuluşunu yalnızca insanda gören **hümanizma** kavramı için aynı şeyleri söyleyemeyiz. Yabancılaşma gibi, hümanizma gibi **ahlakçı** kavramlar, çözümlemeye değil, ahlâk açısından yargılayıp mahkûm etmeye yararlar. Öznel tepkilerin bilimde yeri yoktur. Nitekim, **1844 Elyazmaları**'ndan sonra bu gibi kavramların terk edilmesi ve, bir örnek vermek gerekirse, «insan» dan söz etmek yerine, «insanlar» dan söz edilmesi, sosyalizmin bilimselleşmesinin kaçınılmaz bir sonucu olmuştur.

«Eleştirici» nin idealist ve eklektik düşünce yapısını kavramış olanlar için, «marksist» hümanizmayla «devletin kuruyup gitmesi» arasında ne gibi bir bağlantı kurulduğunu anlamak fazla zor değildir. **1844 Elyazmaları**'nda, komünizm, «her türlü yabancılaşmanın son bulacağı toplum tipi» olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda, yabancılaşmayı ortadan kaldırmayı amaçlayan hümanizmle yabancılaşmanın ortadan kalktığı toplum tipi özdeş oluyor; birinin eliyle diğerinin gerçekleştirildiği bir süreç oluyor. «Eleştirici»,

burada, yabancılaşma ve hümanizma gibi kavramların zaman aşımına uğrayıp terk edilmiş oldukları gerçeğini unutup, otuz-yıllık bir sıçrama yapıyor ve **Gotha Programı'nın Eleştirisi** (1875) ile **Anti-Dühring'e** (1875) ulaşıyor. Burada, toplumların gelişmesinin belirli bir aşamasında, sınıfların bir zorunluluk olmaktan çıkarak gelişmeye köstek olacakları ve bir zamanlar, nasıl tarih sahnesine çıkmışlarsa, aynı şekilde, tarih sahnesinden inecekleri ve sınıfların ortadan kalkmasıyla birlikte devletin «kuruyup gideceği» söyleniyor. Kurulan «mantık» bağlantısı açık: komünizm sınıfsız toplum olduğuna ve sınıfların ortadan kalkmasıyla devlet kuruyup gideceğine göre, sınıfsız toplumu gerçekleştirme yolu olan hümanizmle «devletin kuruyup gitmesi» sıkı sıkıya ilişkilidir. Kavramlar zaman aşımına uğrayıp terk edilmiş, öznelliğin yerini nesnellik, bilim-dışılığın yerini bilimsellik, idealizmin yerini materyalizm almış. Bunlar, «eleştirici» nin sanki umurunda değil. «Olmaz» diyorsunuz, ama bakıyorsunuz, sonunda, öküzün altından buzağı çıkıveriyor.

Yabancılaşma ve hümanizm kavramlarının yeniden ön plana çıkarılması ve üstelik marksist teorinin en önemli yönleri olarak tanıtılmaya kalkışılması, bilimin zararına ideolojiyi, nesnelin yerine özneli yayma amacını gütmekte, emek-değer ve artı-değer gibi marksizmin iki temel kavramının gölgelenmesi ve Marx'ın da «iyi niyetli bir ahlakçı» olarak gösterilmesi sonucunu vermektedir. Gördüğümüz gibi, bundan daha sakat ve yanlış birşey olamaz. İşin en garip yanı, bütün bunların, her zaman olmasa bile çoğu kere, «bilimsel sosyalizmi derinleştirip zenginleştirmek» iddiasına dayandırılmalarıdır.

3 LUKACS, GRAMSCI

Bundan başka..., Marx'çı devlet kuramıyla ilgili çağdaş yorumlardan yararlan(ıl)madığını da belirtmek gerekir... Söz gelimi, Gramsci'nin «Egemonia» **kavramı ile önerdiği sınıf egemenliğinin kültür temeline dayandırılmasının ya da Lukacs'ın Tarih ve** Sınıf Bilinci **adlı kitabında Marx'çı tutamaklara getirdiği yeni ve özgün çözümlemelerin, kısa bir biçimde de olsa, sözünü etmek gerekirdi sanıyorum** (adı geçen «eleştiri»).

İkinci Enternasyonal'in iflâsı, Avrupa'lı marksistleri, Ekim İhtilali'nin hemen öncesinde ve sonrasında, teorik bir arayışa, tarihsel değişimin «eylemli ve volonter» yönüne ağırlık vermeye itmişti. Bütün bu çabalar, Stalin'le birlikte, uluslararası sosyalist hareket içinde ikinci plana indirilmiştir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresi'nden (1956) sonra, «yeniden keşfedilen» ve marksist teoriye getirdikleri katkılar henüz tartışılmakta olan bu düşünürler arasında Gramsci ve Lukacs, kuşkusuz, ön sıraları tutuyorlar. Ne var ki, marksist düşünceye katkıda bulunmaya çalışmakla, marksist düşünceye katkıda bulunmak apayrı şeylerdir.

İlk olarak, «eleştirici» nin ısrarla üzerinde durduğu Lukacs'ın **Tarih ve Sınıf Bilinci** adlı eserine değinelim. 1923 tarihini taşıyan ve «eleştirici» tarafından «Marx'çı tutamaklara getirdiği yeni ve özgün çözümlemeler»le anılmağa değer görülen bu eser, kısa bir süre sonra, oto-kritik yapan Lukacs'ın kendisi tarafından «sol-hegelci» olarak nitelendirilmiş ve reddedilmiştir.

«Eleştirici»ye göre, Gramci'nin amacı, sınıf egemenliğini kültüre dayandıran bir model geliştirmektir. Oysa, biliyoruz ki, Gramsci'nin hareket noktası, kültürün mutlak önceliğinde ısrar eden liberal düşünür Croce'nin **eleştirilmesi** olmuştur. Buna rağmen, Gramsci de, kendisine zaman zaman «idealist bir marksist» dedirtecek ölçülere varan bir «üst yapıya ağırlık verme» eğiliminin de bulunduğunu biliyoruz. Şöyle ki, Gramsci, tarih süreci içinde öznelle nesnel arasında ortaya çıkan ilişkileri incelemekte, kültür, politika, ideoloji gibi üst yapısal olguların «mekanik» bir şekilde alt yapının yansıması olarak izah edilemeyeceklerini, hatta belirli bir özerkliğe bile sahip bulunduklarını öne sürmektedir. Gramsci'nin marksist teoriye getirmeye çalıştığı en ilginç yenilik, kuşkusuz, **hegemonya** kavramıyla ilgilidir. İlk kez **Modern Prens**'te ortaya atılan bu kavram (hegemonya-Egemonia), Marx'ın **1844 Elyazmaları**'nda gördüğümüz «sivil toplum» kavramıyla eşanlamda kullanılmakta, yazar, aynı metin içinde, kâh birinden, kâh ötekinden yararlanmaktadır. Gramsci'ye göre, sivil toplum (hegemonya), bir sosyal grubun, özel kuruluşlar, Kilise, dernekler, okullar vb. yoluyla ulusal toplumun tümü üzerinde kurduğu hegemonyadır. Siyasal toplum ise diktatörlük ya da belirli bir andaki üretim ve ekonomi yapısına halk kitlelerini uydurmak için kullanılan bir baskı aracıdır. Bu iki kavramla işgören Gramsci, siyasal toplumla devleti özdeş tutan Marx'ın aksine, devleti, **bir baskı aracı olan siyasal toplumla hegemonyayı temsil eden sivil toplumun tümü,** bir başka deyişle, sivil ve siyasal toplumu dengeleyen, egemen sınıfların egemenliğini meşrulaştırıp sürdürmekle yetinmeyip, üstelik, yönetilenlerin destek ve onayını da sağlayan **pratik ve teorik faaliyetler** bütünü olarak tanımlamaktadır. Dünya sosyalistlerinin yeni yeni yorumlamaya çalıştıkları ve, daha şimdiden, «marksist deha» dan tutun da «idealist» e kadar çeşitli yakıştırma ve suçlamalara muhatap olan bir Gramsci'nin getirdiklerinin «katkı» olarak nitelendirilebilmesi için (hiç değilse devlet teorisi açısından) zaman henüz çok erkendir.

«Eleştirici», son olarak, söz konusu ettiği eksikliklerin «ayrıntı» sayılamayacağını söylüyor. Gördüğüme göre, yazı boyunca söylediği tek doğru şey de budur. Ayrıntı denen şeyin özelliği, en azından, konuyla ilgili olmasıdır. Buraya kadar yapılan «eleştiri» lerin, dam üstünde saksağan misali, konuyla zerre kadar ilişkili olmadıklarını düşünecek olursak, bunlara «ayrıntı» demek, en hafifinden, «ayrıntı» sözüne saygısızlık olacaktır.

TARTIŞMALARIN

BEHİCE BORAN

Geçen yazımızda, Türkiye'nin önündeki devrim aşamasının sosyalist devrim değil, milli demokratik devrim olduğunu savunanların görüş ve iddialarında nerelerden başlayıp nerelere geldiklerini ana çizgileriyle özetledikten sonra şimdi tartışmaların, «T.İ.P. si işçi sınıfının partisi midir ve olabilir mi» noktasına gelip dayandığını belirtmiştik.

Hemen işaret edelim ki, milli demokratik devrim tezini savunanlar bu noktada içinden çıkamadıkları ve çıkamıyacakları bir çelişki içindedirler. Sosyalist devrimcilerin kendilerine ısrarla yönelttikleri sorular ve yaptıkları eleştiriler karşısında sözü geçen tezi savunanlar, anti-emperyalist güç ve cephe birliğinin ve demokratik devrimin gerçekleşebilmesi için de işçi sınıfının öncülüğünün gereğini ve bu öncülüğün ancak işçi sınıfının politik örgütü, yani partisi aracılığıyla yapılabileceğini git gide kabul etmiye başladılar. Ama öte yandan da «T.İ.P. si işçi sınıfının partisi değildir ve olamaz» tezini savunuyorlar ve Türkiye'nin bugünkü şartlarında işçi sınıfının «öz partisi» kurulamaz da diyorlar. Ee, ne olacak öyleyse? Hem milli demokratik hareketin olumlu, sonuç alabilecek şekilde yürütülmesi ve milli demokratik devrimin yapılabilmesi için işçi sınıfı partisi ve öncülüğü şart, bu parti ve hareketin bağımsız varlığını ve politikasını korumak gerekli, hem de böyle bir partinin varlığı veya kurulması imkânsız! Çık çıkabilirsen işin içinden. «Hangi sınıf veya tabaka güçlü ise, öncülük edebiliyorsa, o öncü olur,» demek soruna bir çözüm getirmek değildir. Çünkü sosyalistler-proleter devrimci olmak iddiasında olanlar da-olayları kendi akışına, işleri oluruna bırakamazlar. Onlar hangi sınıfı politik düzeyde örgütlemeye ve öncü yapmıya çalışacaklar? Sorun bu. Başka sınıflar, tabakalar, güçler daha daha atılımlı, daha girişken çıkar, öncülüğü kapabilirler, o başka bir sorun. Sonra, milli demokratik devrimi yapacak iktidara işçi sınıfı nasıl ulaşacak? «Milli demokratik devrim iktidarı, işçi, emekçi «millici» sınıflar iktidarı olacaktır» demek de soruya bir cevap değildir. Kendi ayrı partisine sahip olmayan işçi sınıfı böyle bir koalisyon iktidarı içinde erir gider. Ekonomik güç, politik tecrübe, eğitim düzeyi bakımından daha güçlü olan sınıf ve tabakalar karşısında işçi sınıfı ezik ve zayıf kalır. Koalisyonu meydana getiren sınıf ve tabakalar arasındaki çelişkiler iktidara gelince daha belirgin bir hal alır ve işçi sınıfı aleyhine işlemeye başlar. Burjuva «ara tabakalar» ın, «milli» sınıfların tutarsızlığı, kaypaklığı, emperyalizmle uzlaşma dönüşümleri gereği gibi yapmama, savsaklama eğilimleri baş gösterir. Bu nedenlerledir ki, anti-emperyalist cephe birliğinde, ve milli demokratik devrimin yalpalamadan ve kesintisiz sosyalist devrime dönüşmesi için, işçi sınıfı öncülüğü ve iktidarda işçi sınıfı partisinin yönetici ve yönetici unsur olması şart koşuluyor.

Geçen yazımızda bir kısmını incelediğimiz ve eleştirdiğimiz makale, bu temel soruna değinmiyor bile ve onun için de bir açıklık getirmiyor. Ama T.İ.P. si işçi sınıfının partisi değildir ve olamaz demesiyle, bu sorun bir sonuç olarak ister istemez ortaya çıkıyor ve makalenin yazarı yukarıda belirttiğimiz çelişkiye dolaylı olarak düşmüş oluyor, veya hiç değilse bu çelişkiye kendi açısından bir çözüm getirmemiş oluyor.

Geçen yazımızda sözü geçen makalede TİP'in niteliği hakkında ileri sürülen görüşlerin bir kısmını inceleyip eleştirmiştik. Şimdi yazarın öbür iddialarına gelelim.

TİP. sinin bir işçi sınıfı partisi olmadığı konusunda bir başka kanıt olarak partinin sınıf bileşiminde küçük burjuvazinin çoğunlukta olması gösteriliyor. Oysa işçi sınıfı partisi demek, içinde işçilerin çoğunlukta olduğu veya olması gereken parti demek değildir. Dünyada eski, gelişmiş işçi sınıfı partileri arasında işçi üyelerin azınlıkta olduğu partiler vardır. Partinin niteliğini tayin eden temel unsur, partinin programının, izlediği politik çizginin, savunduğu görüşlerin, ülkenin sorunlarına getirmek istediği çözüm biçimlerinin bilimsel sosyalizmin ilkelerine, verilerine uygun olup olmadığıdır. Parti politikasına ve çalışmalarına hâkim olan işçi sınıf ideolojisi mi, burjuva (küçük burjuva dahil) ideolojisi midir, sorusunun cevabıdır. Kaldı ki, geri kalmış, emperyalizmin baskı ve sömürüsü altında kapitalist yoldan kalkınmıya çabalıyan ülkelerde küçük burjuva emekçi kitlelerin büyük kesimleri şiddetli ekonomik sıkıntıya düşmekte, gerçek hızlı kapitalist gelişme ve sanayileşmede olduğu gibi, bunların ne bir kısmı işlerini ilerletip kapitalist sınıfa yükselmek imkânını, ne çoğunluğu proleterleşip fabrika işçisi olmak imkânını bulabilmektedir. Bu durumda küçük burjuva emekçi kitlelerin bu kesimleri işçi sınıfı ideolojisine ve politik programına batının küçük burjuva emekçi sınıflarından daha yatkın olabilmektedirler. Parti için mesele, işçi, aydın, küçük burjuva emekçi olsun, bütün üyelerine bilimsel sosyalizmi ve buna dayanan işçi sınıfı ideolojisini öğretebilmek, benimsetebilmektir. Parti üyelerinin sınıfsal bileşiminde küçük burjuvazinin (emekçi ve aydın) çoğunlukta olması eylemle bağlantılı olarak öğretim ve eğitim sorununun önemini artırmaktadır. Ama sırf bu sınıf bileşiminden ötürü «T.İ.P. si işçi sınıfı partisi değildir ve olamaz» demek doğru değildir. Partinin sınıf bileşiminde işçiler çoğunlukta olsalar bile, eğer bunlar sosyalist bilince erişmemişlerse, parti, bir örgüt olarak bilimsel sosyalizme dayanan bir politika izlemiyor bir program önermiyorsa o parti sosyalistlerin anladığı anlamda bir işçi sınıfı partisi olmaz. Sınıf kökeni kendi başına bir kıstas ise, o zaman, tümü küçük burjuva aydınları olanlar kendilerine nasıl «proleter devrimci» diyebiliyorlar?

Ve nihayet, T.İ.P. sinin işçi sınıfı partisi olmadığı ve olamıyacağı konusunda makale yazarı şöyle diyor: «İşçi sınıfı partisi her duruma ve mücadele biçimine göre örgütlenmiş bir partidir.» TİP ise «emperyalizim ve işbirlikçilerince her an yerle bir edilebilecek, devrimi gerçekleştirecek her türlü şarta ve mücadele biçimine uygun olmıyan bir örgütlenmiye sahip» bir partidir.

Bir işçi sınıfı partisi her türlü mücadele biçimini kullanabilmelidir ve kullanmalıdır demek, her toplumda ve bütün şartlarda işçi sınıfı çeşitli mücadele biçimlerinin hepsini aynı zamanda kullanacaktır veya kullanmalıdır demek değildir. Bazı toplum şartlarında ve döneminde çeşitli mücadele biçimlerinin hemen hepsini, diğer bazı şart ve döneminde ise sadece belirli biçimleri kullanmak gerekir. Mücadele biçimleri, toplumun objektif şartlarına, devrim açısından hangi dönemde olduğuna ve işçi sınıfının gelişme ve bilinçlenme aşamasına göre tayin edilir. Bu konuda, toplumda devrimin objektif şartlarının oluşup oluşmadığı, toplumun devrim-öncesi döneme girip girmediği en önemli faktördür. İkinci önemli, tayin edici faktör proletaryanın bilinçlenme düzeyi ve kararlılığıdır ve müttefiki yoksul köylü kitlelerinin ne derece desteğinin, katkısının sağlanabildiğidir. Bu tayin edici objektif ve sübjektif

NERESİNDEYİZ (2)

şartlarını somut tahlili yapılıp durum tesbit edilmeden, masa başında oturup şu mücadele biçimi, bu mücadele biçimi uygulanmalıdır diye fetvalar çıkarmak, geçerliliği çok şüpheli sübjektif değerlendirmelerden, yargılardan öte bir şey olmaz. Hele, «işçi sınıfının ve emekçi sınıfların örgütlenip bilinçlenmesi ne zaman olacak? Bu çok uzun sürer, bu kadar bekliyecek miyiz» diye mantık yürütmek ve daha «kestirme» yollar düşünmek ve aramak sosyalistlerin asla iltifat etmiyeceği bir düşünüş ve davranış biçimidir. Kendi bireysel duygularımızı, özlemlerimizi, dileklerimizi bir kenara bırakıp, toplumun objektif durumunun ve gelişme doğrultusunun, sosyal sınıfların objektif ve sübjektif durumlarının doğru incelenmesine ve değerlendirilmesine dayanan yol sosyalist eylemin tek yoludur. Yol ve yöntemin tesbitinde, uzunluk veya kısalık tayin edici bir unsur değildir. Sosyalistler için «beklemek» de yoktur; işçi ve emekçi sınıfının politik ve ekonomik mücadelesini geliştirmekle çalışmak vardır.

Mücadelenin keskinleştiği dönemlerde işçi sınıfı partisinin emperyalizm veya burjuvazi tarafından yok edilebilmesi ihtimali her kanuni işçi sınıfı partisi için varittir. Hitler iktidara geldiğinde Almanya'da öyle olmadı mı? Onun için geçmiş yazılarımızda defalarca tekrarladık ki, biz sosyalistlerin bugün görevi, şimdiden bütün imkânlarını sonuna kadar kullanarak işçi ve emekçi sınıfları bilinçlendirmeye ve örgütlemeye çalışmaktadır. Emperyalizm, ticaret-sanayi-tarım burjuvazisi ve feodal kalıntı toprak ağaları her zaman sosyalist hareketi bastırmak, işçi sınıfı partisini yok etmek isterler, güçleri yeteceğine inandıkları zaman da buna girişirler. Ama işçi sınıfı ve müttefiki sınıflar bilinçli, örgütlü, disiplinli, etkin bir politik güç haline gelirse, emperyalizm ve onun ortağı yerli egemen sınıflar bu isteklerini gerçekleştirmek imkânını bulamayabilirler. Örneğin, Fransız anayasasının 16. maddesi Cumhurbaşkanına anti-demokratik çok geniş yetkiler tanır. Ama De Gaulle dahi, 1968 Mayıs olayları sırasında bile bu yetkiyi kullanma yoluna gitmemiştir. Fransız işçi sınıfının politik gücü o düzeye gelmiştir ki, Fransız burjuvazisi bir iç savaşı göze almadan işçi sınıfının politik ve sendikal örgütlerini yok etmiye girişemez. Sorun, sınıfların karşılıklı güçleri sorunudur.

Bir kanuni parti kapatıldığı, üst yöneticileri tutuklandığı, kamplara sürüldüğü zaman şüphesiz o parti o zamana kadar olan niteliğiyle, tüzel kişiliğiyle, örgütü ile ortadan kalkar. Ama yetkilerini aşmış, meşruiyetini tüm yitirmiş iktidara ve onun dayandığı sınıflara karşı mücadelenin yeni biçimlerde devam edip etmeyeceği, o zamana kadar sağlanmış olan sosyalist birikime, işçi ve emekçi sınıfların eriştirildiği bilinç ve kararlılık düzeyine, yetiştirilmiş olan kadrolara bağlı olacaktır. Hareketi yürütecek unsurlar ve güçler bunlardan çıkacaktır.

Yazımı bağlarken tekrar edeyim, temel sorun, Türkiyenin hangi gelişme aşamasında, ve buna bağlı olarak, devrim açısından hangi dönemde olduğudur. Bir devrim-öncesi dönemde midir? Devrimin objektif şartları hızla oluşmakta mıdır? Benim görüşüme göre, değildir. Emperyalizmle belli ölçüde bütünleşmiş geri ülkelere özgü kapitalizmin, sıkıntılarına, içine düştüğü dar boğazlara, bunalımlara rağmen, ve bu durum devam ede ede, çarpık ve sıhhatsiz bir biçimde de olsa, daha bir gelişme marjı vardır. Karamsarlığa düşmeden, hareketi sonuç vermez maceralara sürüklemeden, Türkiyenin şartlarına uygun mücadele yöntem ve biçimlerini tesbit etmek ve tesbit edilen hedeflere ulaşmak için geceli gündüzlü çalışmak gerekir.

Şadi Alkılıç'ın ANT Dergisine verdiği demeç ve daha sonra gönderdiği açıklama aynen yayınlanmamış ve Alkılıç EMEK'e aşağıdaki açıklamayı göndermiştir. Olduğu gibi yayınlıyoruz.

ŞADİ ALKILIÇ'IN İKİNCİ «AÇIKLAMA»SI

SOSYALİST GENÇ ARKADAŞLARIMA :

10 mart 1970 gün ve 167 sayılı «ANT» dergisinde çıkan «Çağrı» ma, bu ikincisini eklemeyi zorunlu buldum :

Bizler için «Nihai» değil, «Tek» hedef «Sosyalist Devrim» dir. Anti-emperyalist mücadele bunun içindedir. «Milli Demokratik Devrim» sloganı Sosyalist Devrimi bulandırır : yanlış yola götürür.

Sosyalizm işçi sınıfının davasıdır; işçi sınıfının gerçek müttefiki yoksul köylülerdir. Başka müttefiki olmaz. Sosyalist aydınlar Emekçi sınıfının adamlarıdır, sosyalist kavgayı benimseyen kişiler başka sınıfın kişileri sayılamaz.

Türkiye İşçi Partisi büyük bir örgüttür, sosyalizm yolundadır. TİP'i yıpratmaya çalışanlar sosyalist değildir; yapılacak iş TİP'i daha etken kılmaktır.

Komşumuz ve Dostumuz Sovyetlere düşmanlık yaratmak Türkiye için faydalı değildir.

Sovyetlerle dost geçinmek Türk Sosyalistlerinin şiarı olmalıdır. Türk Burjuvazisi bile onlara dostluk elini uzatmıştır; hiç değilse burjuvazi kadar akıllı olmaya mecburuz .Komşularımıza sövmek en azından ayıptır... hele bir sosyaliste hiç yakışmaz.

Siz, genç Türk sosyalistlerinin sevgi ile gözlerinden öperim, Yaşasın Türkiyemiz... Yaşasın Sosyalizm.

23 Mart 1970

Sizin
ŞADİ BABA'nız
ŞADİ ALKILIÇ

KAMBOÇYA'DA

CEM EROĞUL

Şubat ayında Laos'ta meydana gelen önemli gelişmelerden sonra, Mart ayında Kamboçya'nın sahne olduğu hükümet darbesi, dünyanın dikkatlerini yeniden Güney Doğu Asya'ya çekti. Bu bölgenin olaylarına gösterilen hassasiyetin sebeplerini anlamak zor değildir. Bir kere, Hindiçini'de genel bir sömürü şebekesi kurmayı amaçlayan emperyalist politikanın sonucu olarak, bir ülkede ortaya çıkan önemli bir olay derhal diğerlerine yansımakta, emperyalistlerle antiemperyalistler arasındaki genel güç dengesini etkilemektedir. İkincisi, son yıllarda, Amerikan emperyalizmi en ağır darbeleri bu bölgede yemiştir. Görünüşe göre, bu darbeler hızlanacak, ve hiç olmazsa Doğu Hindiçini (yani Laos, Kamboçya, Kuzey ve Güney Vietnam), Amerikan emperyalizminin yakın gelecekte ilk kovulacağı yer olacaktır.

Kamboçya'da, 18 Mart 1970'te sağcı kuvvetlerin gerçekleştirdikleri darbe, bir ay önce Laos solcularının elde ettikleri büyük zafere Amerikalıların cevabıdır. Laos'tan itibaren Vietnam'a yaptıkları baskı zorlaştığı içindir ki Amerikalılar, tarafsız Kamboçya rejimini yıkıp kuklalarını iktidara getirmekte tereddüt etmemişlerdir. Ancak bu «cevap», Amerikalılar için yeni yenilgilere kapı açmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Gerçekten de, kısa vadede sadece iki ihtimal vardır: 1) Ya darbeciler, devrilen tarafsız devlet başkanına sadık güçler tarafından temizlenecek, ve bunun sonucu olarak, tarafsız çevrelerdeki Amerikan aleyhtarlığı iyice pekişecek; 2) Ya da sağcı iktidara karşı yurtsever gerillalar harekete geçecek ve tarafsız bir Kamboçya ile yetinmesini bilmeyen Amerika, aynen Laos ve Güney Vietnam'da olduğu gibi, bu sefer solcu bir Kamboçya ile burun buruna gelecektir.

Kamboçya, 181.035 km²'lik toprağı ve 6.260.000'lik nüfusuyla, Hindiçini yarımadasının güney doğusunda bulunan ufak bir ülkedir. Ancak, işgal ettiği statejik mevki ve inatla sürdürdüğü bağımsızlık siyaseti sayesinde, milletlerarası ilişkilerde özel bir yer elde etmeyi başarmıştır. Hindiçini'nin diğer ülkeleri gibi, Kamboçya'nın da son yüz yıllık tarihi, Batı'nın sömürgeci ve emperyalist siyasetlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Kamboçyalılar, ilkin Fransızlarla, sonra Japonlarla, sonra yine Fransızlarla, ve nihayet Amerikalılarla çekişmek zorunda kalmışlardır. Buna, Tayland ve Güney Vietnam yöneticileriyle olan milli çıkar çatışmaları da eklenirse Kamboçya'nın bağımsızlığa ve toprak bütünlüğüne verdiği önemli büyüklüğü daha kolay anlaşılır.

Fransa'ya karşı başarılı bir direniş gösteren Kamboçya, 1945'ten itibaren adım adım bağımsızlığını elde etmiştir. Ancak, bu kurtuluş sürecinin tam bağımsızlığa ulaşmasında en önemli etken, 7 Mayıs 1954'te Dien Bien Fu'da, Fransız Hindiçini ordusunun General Giap'ın kuvvetlerine yenilmesi olmuştur. Aynı yılın Temmuz ayında Cenevre'de imzalanan ateşkes antlaşmasından sonra, Fransa'nın elindeki son egemenlik kalıntıları da tasfiye edilmiştir. Ne var ki, ateşkes üzerinden daha bir ay geçmeden, A.B.D. Kamboçya'ya ilk büyükelçisini tayin etmiş, ve böylece, bugün Kamboçya'nın bağımsızlığına vurulan darbeye götürecek olan süreç başlamıştır.

Amerikan etkisinin başladığı sıralarda, Norodom Sihanuk, Kamboçya Kralı idi. Genç yaşında Fransızların himmetiyle tahta oturtulmuş olmasına rağmen, Fransa'ya karşı ülkesinin yürüttüğü Gandivari mücadelenin ruhu olmayı başarmıştı. Ancak, ilk anda, Amerika'ya yanaşmanın tehlikelerini göremedi, Amerikalıların 8 Eylül 1954'te Manilla'da temelini attıkları S.E.A.T.O. gericiler ittifakına (1) girmemekle beraber, ittifak üyelerinin Kamboçya'nın bağımsızlığını «garanti etmelerini» memnunlukla karşıladı. Aynı şekilde, ülkesinin Amerika ile 16 Mayıs 1955'te askeri ve 8 Eylül 1955'te iktisadi yardım antlaşmaları imzalamasını tasvip etti. Ne var ki, yanıldığını kısa sürede fark edecekti.

Kamboçya'nın iç ve dış politikasını anlayabilmek için, yirmi beş yıldır bu politikaya damgasını vuran Norodom Sihanuk hakkında bir fikir sahibi olmak şarttır. İçteki tutumuyla, Sihanuk, kendini beğenmiş, gururlu, orijinal mizaçlı, ama halkıyla özdeşleşmek ülküsünü güden bir yönetici olarak belirmektedir. Bu ülkü onu, 2 Mart 1955'te, tahttan feragat etmeye kadar götürmüştür. Tahtı babasına bırakmaktaki hedefi, iktidarını halkın açık tasvibine bağlamaktı. Bu amacı gerçekleştirmek için Şangkum adlı bir kitle partisi kurmuş ve Eylül 1955'te yapılan seçimlerde oyların % 82'sini alarak başbakan olmuştur. 1960'ta babasının ölmesi üzerine yeniden kral olmayı reddetmiş ve bu sefer devlet başkanlığına seçilmiştir. Ancak, krallığı resmen ilga etmeye de yanaşmadığından, ortaya garip bir durum çıkmıştır: Kamboçya, on yıldır kralsız olan ve seçilmiş bir devlet başkanı tarafından yönetilen bir krallıktır! Sihanuk ayrıca, 1956'nın başından itibaren partiler rejimini kaldırmış ve Şangkum'u tek parti haline getirmiştir. Her isteyenin girebildiği bu parti aracılığıyla kitlelerle sıkı temas kurmaya, ve böylece, karizmatik bir lider olma ülküsünü gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Sihanuk'un bağımsız ve orijinal kişiliği, dış politikasında da belirmektedir. Örneğin, Amerikan yardımının haysiyet kırıcı yönünü fark edince derhal cesur bir tarafsızlık politikasına yönelmiş, Çin ve diğer sosyalist ülkelerle diplomatik ilişkiler kurmuş ve bu ülkelerden yardım almaya başlamıştır. Ancak, Şubat 1956'da giriştiği bu yeni siyaset Amerika'nın hoşuna gitmemiş ve Amerikalılar, Kamboçya'ya baskı yapmak suretiyle tepki göstermişlerdir. Amerika ile yapılan «yardım» antlaşmaları, bütün dünyada olduğu gibi, burada da başlıca baskı aracı olmuştur. Antlaşmalara göre, Kamboçya, askeri malzemeyi sadece Amerika'dan alabilecek, «yardım» parasını sadece Amerikan malları almak için kullanabilecek, bunlara Amerikalıların uygun gördüğü fiyatları ödeyecek, ithal ettiği malları Amerikan gemilerine taşıtacaktı, v.s... Türkiye'nin de gayet iyi bildiği bu emperyalist oyunlara maruz kalan Sihanuk, boyun eğmeyi reddederek adım adım Amerikan nüfuzunu tasfiyeye yönelmiştir. Bunun üzerine, 1958 sonunda, C.I.A. Sihanuk'a karşı bir darbe düzenlemiştir.

Krallığa sadık kuvvetler tarafından bastırılan bu darbe teşebbüsü, Kamboçya'lılara, Amerikan «dostluğunun» gerçek anlamını açıkça göstermiştir. Ancak, Sihanuk'u Amerikalılardan tamamen kurtulmayan iten olay, 1960 yılının Kasım başında Güney Vietnam diktatörü Ngo Din Diem'in Amerikalılarca katlettirilmesi olmuştur. Bu cinayet, Amerikalıların, en sıkı dostlarını dahi arkadan hançerleyebileceklerini Sihanuk'a göstermiştir. Bu olay üzerine, Amerikancılığın feci akibetini artık tam anlamıyla idrak eden Sihanuk, 5 Kasım 1960'ta aldığı ani bir kararla, bundan böyle her türlü Amerikan yardımını

SAĞCI DARBE

reddedeceğini ilân etmiş, ve hemen arkasından, Amerikan yardım heyetlerini Kamboçya'dan kovmuştur.

«Yardımlarının» reddedilmesine sert tepki gösteren Amerikalılar, Taylandlı ve Güney Vietnamlı maşalarını kullanarak Kamboçya sınırlarını dövmeye girişmişlerdir. Birçok Kamboçya'lı köylünün napalm bombalarıyla yanarak ölmesine yol açan bu kanlı akınlara karşı, Kamboçya'nın 30.000 kişilik zayıf ordusu etkisiz kalmıştır. Nihayet sabrı taşan Sihanuk, 11 Mart 1964'te, başkent Pnom-Penh'te örgütlediği bir nümayişle Amerikan elçiliğini yağma ettirmiştir. Bunun üzerine, Amerika ile ilişkileri daha da bozulmuş ve Kasım 1964'te fiilen kesilmiştir.

Ancak, Amerika ile ilişkilerinin kesilmesi, Sihanuk'u, sosyalist dünyaya iyice yanaşmaya itmemiştir. Sosyalist ülkelerden yardım almaya devam etmiş olmasının sebebi, bu ülkelerin, yaptıkları yardım karşılığında bağımsızlığından hiç bir taviz istememeleridir. Kamboçya, kendisine bu şartlara uygun yardımda bulunan bir Batı ülkesinden, Fransa'dan da önemli miktarda yardım almaya devam etmektedir. Bu bağımsızlık anlayışı, Fransa, Sovyetler Birliği, Çin ve Kuzey Vietnam tarafından açıkça tasvip edilmekte ve teşvik görmektedir. Ne varki, Amerikalıların buna tahammülü yoktur.

1970 yılı başında rahatsızlanan Sihanuk, tedavi için Fransa'ya gitmiş ve ülkenin yönetimini, silâhlı kuvvetler komutanı ve Başbakan General Lon Nol'a bırakmıştı. Böyle hafifçe davranması, ülkeyi bir sağcı generalin idaresine bırakacak kadar kendine güvenmesi, iktidarı kaybetmesine sebep olmuştur. Laos yurtseverlerinin geçen ay kazandıkları başarılardan ürken sağcılar, devlet başkanının uzakta oluşundan yararlanarak Kamboçya'yı Amerikan kampına itmişlerdir. 11 Mart günü, Kamboçya'nın alışık olduğu düzmece bir nümayişle, Kuzey Vietnam ve Güney Vietnam devrimci hükümetinin elçilikleri tahrip edilmiştir. Sihanuk, Paris'ten, derhal bu olayları kınayan bir telgraf göndermiş ve emperyalizmin oyunlarına karşı ülkesini uyarmıştır. Ancak, yine prestijine fazla güvenmiş, yolculuğunu biraz kısaltmakla beraber, Kamboçya'ya dönmeden önce Moskova ve Pekin'i de ziyaret etmek niyetinden vazgeçmemiştir. Bu zamanı fırsat bilen Lon Nol, Amerikalıların arzuladıkları sağcı darbeyi gerçekleştirmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi, bundan sonrası için iki ışık vardır: 1) Sihanuk'un duruma yeniden hâkim olması ve Amerikan taraftarlarını tasfiye etmesi; veya 2) Amerikalıların Kamboçya'ya yerleşmeleri ve dolayısıyla iç savaşın başlaması.

Geçici bir süre için de olsa sağcıların Kamboç'ya'da elde ettikleri zafer, hiç bir zaman unutulmaması gereken bir gerçeği bir daha teyit etmiştir: toplumsal bünyede köklü değişiklikler yapmadan, bağımsızlığa dayanan sağlam bir dış politikayı uzun vadede uygulamaya imkân yoktur. Türkiye, bunu idrak edemediği için, bir bağımsızlık döneminden sonra yeniden emperyalizmin ağına düşmüştür. Kamboçya, aynı hayatı işlediğinden, aynı akıbete sürüklenmiştir.

Bu ufak Asya ülkesinde de, iyi niyetli bir karizmatik lider, sınıf gerçeğine gözlerini kapayan bir tek parti sistemiyle memleketini kurtaracağı hayaline kapılmış ve sonunda iflâs etmiştir. Kâh sağa kâh sola vurmakla, dışarıda antiemperyalist içerde antikomünist olmakla dengeli bir siyaset izlediğini zannetmiş, gerçek bir dengenin ancak devrimci bir toplumsal temele dayanan ahenkli bir siyasetin sonucu olabileceğini görememiştir. Aynı şekilde, kalkınmanın her şeyden önce bir yapı değişikliği olduğunu anlayamamış, tutucu sınıflar iktidarı yıkılmadan, «ülkücü» bir devlet kapitalizmiyle ülkesinin iktisaden kalkınabileceğini hayal etmiştir.

Kamboçya, geçimini başlıca kauçuk ve pirinç üretiminden sağlayan, geri bir tarım ülkesidir. Kauçuk üretimi, Fransız sermayesinin önemli rol oynadığı plantasyonlarda yapılmaktadır. Tarımın geri kalan kesimi, tamamen geri bir tekniğe dayanmaktadır. Toprak, küçük üreticiler arasında dağılmıştır; emeğin üretkenliği düşüktür. Sanayi, esas itibariyle devletin çabalarıyla, yeni yeni gelişmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak, işçi sınıfı güçsüzdür. Halkın çoğunluğunu, küçük köylüler teşkil etmektedir. Memleketin hâkim sınıf ve zümreleri ise, birkaç yıllık Amerikan yardımından bitli kanlananlar, tefeciler, tüccarlar, v.s. yani genellikle aracılar, feodal kalıntılar ve bürokrasidir. Bu sınıf yapısı, vergi siyasetinde açık ifadesini bulmaktadır. Vasıtalı vergiler, devlet gelirlerinin % 87'sini teşkil etmektedir. Tüccarlar bunları derhal fiyatlara intikal ettirdiklerinden, vergi yükünü en çok küçük üretici çekmektedir. Tefeciler, % 240'a varabilen faiz oranlarıyla, halkın iliğini emmektedirler. Sihanuk, işte böyle bir yapıyı temelinden yıkmadan, tutarlı bir bağımsızlık siyaseti uygulayabileceğini, memleketi iktisaden kalkındırabileceğini zannetmiş ve bu hatasını ağır bir şekilde ödemiştir.

Ne var ki, Laos'ta ve Vietnam'da olduğu gibi, Kamboçya'daki solcu güçler de bu belirtilen gerçeklerin tamamen farkındadırlar. Üstelik, Amerikalıların, millî bağımsızlıkları hiçe sayan toptan saldırı siyasetlerinin sonucu olarak, Doğu Hindiçini halkları arasında fiilî bir işbirliği gerçekleşmiştir. Nitekim, Kamboçya darbesinden sonra Laos ve Vietnam yurtseverleri, kendi ülkelerindeki Amerikan kuvvetlerine karşı mücadelelerini hızlandırmışlardır. Bu bakımdan, darbeye rağmen, Kamboçya'nın geleceği asla karanlık değildir. Aksine, darbe, bölgedeki gelişmeleri keskinleştirmek suretiyle bunların çözümünü hızlandırmıştır.

---

(1) S.E.A.T.O. üyeleri şunlardır : A.B.D., İngiltere, Fransa, Avusturalya, Yeni Zelanda, Pakistan, Tayland ve Filipin.

Amacımız Sosyalist İktidardır!

15 Mart 1970 günü yapılan Yenimahalle İlçe Kongresi'ni, yapılan bütün öteki il ve ilçe kongrelerinin çok büyük çoğunluğu gibi, sosyalistler kazanmışlardır. Kongre, aşağıdaki kararın bütün partililere ve kamu oyuna duyurulmasına karar vermiştir.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ
YENİMAHALLE İLÇESİ
KONGRE KARARI

1. Bugün dünyada emperyalizm hızla gerilemekte, buna karşılık Sosyalizm ve milli kurtuluş mücadeleleri büyük bir gelişme göstermektedir. Bunlar, kavgamızın geleceğinin en parlak ve güzel işaretleridir.

2. Türkiye geri kapitalist bir ülkedir. Yerli burjuvazi emperyalizmle işbirliği halindedir. Ve emperyalizmi ülkemize davet etmiştir. Bugün, yurdumuzda emperyalizmin varlığından şikâyetçi olmadığı gibi, emperyalizmle ilişkilerini gün be gün geliştirmektedir. Ülkedeki kapitalist gelişme eski feodal düzeni bozmuş ve kalıntı halinde bırakmıştır. Kapitalist ilişkiler en ücra köşelerine kadar yayılmışlardır.

3. Alt yapıdaki bu ilerlemeye bağlı olarak, üst yapıda da gelişmeler olmuş ve Türkiye, en önemli üst yapı kurumları bakımından, *sınırlı bir burjuva demokrasisi haline gelmiştir. 1961 Anayasasının* tanıdığı haklar ve bunun hayata geçirilmesi için özellikle Partimizin verdiği, ve vermeye devam edeceği mücadele, bu burjuva demokrasisinin gelişmesinde en önemli etken olmuştur.

Politik temsil sistemi, yürütme erkinin sınırlandırılması, yargı bağımsızlığı, özerk kurumlar ve özellikle grev, sendika ve sınıf esasına dayalı siyasal parti kurma haklarının, toplantı ve gösteri, basın özgürlüklerinin tanınmış ve kabul edilmiş olmaları burjuva düzeninin üst yapıda da kendini ifade ettiğinin açık belirtileridir. Feodal düzenin en önemli kalıntısı olan dinci ideoloji ve onun çeşitli belirlenimleri ise, bugün artık, feodaliteye karşı durumunu kesin olarak sağlamlaştırmış olan burjuvazinin hizmetine girmiştir. Siyasi iktidar tamamen burjuva sınıfının eline geçmiştir.

Özetle, ülkemizde burjuvazi, emperyalizmle işbirliği halinde ekonomik, sosyal ve siyasal hayatımıza damgasını vurmuştur.

4. Buna göre, ülkemizde temel ve ana çelişkiler bir birine çakışarak *emek-sermaye çelişisi haline gelmiştir. Bu, Türkiye'nin önündeki* devrim aşamasını SOSYALİST DEVRİM olarak belirlemiştir. Bu açıdan mücadelemizin esas karakterinin burjuva düzenini ve demokrasisini geliştirmek olduğunu söyleyen, Milli Demokratik Devrim görüşü yanlış ve geri bir görüş ve harekettir.

Bugün önümüzdeki amacımız, işçi sınıfının yoksul köylüler ve öteki ezilen ve sömürülen sınıf ve tabakaların desteği ile, işçi sınıfının öncülüğünde gerçekleştirecekleri sosyalist devrim, yani siyasi iktidarın burjuvazinin elinden alınarak bu sınıfların eline geçmesidir. Bu iktidar, adım adım sosyalizmi kuracaktır.

5. Ülkemizde temel ve ana çelişiler emek-sermaye çelişmesi ise de, bu, emperyalizm, feodal kalıntılar ve burjuvazinin faşist eğilimleri ile işçi sınıfı ve müttefikleri arasındaki çelişiyi ortadan kaldırmamıştır. Bunlara karşı da bir genel demokratik savaş zorunludur. Emperyalizme karşı bağımsızlık, feodal kalıntılara ve burjuvazinin faşist başkılarına karşı ise iki ayrı anlamda demokrasi savaşı SOSYALİST DEVRİM mücadelemizin sürekli gündeminde olan ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat bunlar, mücadelemizin sermayeye karşı olan temel niteliğini değiştirmezler.

6. Türkiye İşçi Partisi 1966 sonuna kadar esas itibariyle başarılı bir «stratejik savunma veya potansiyel topluma savaşı» yürütmüştür. Bu şerefli ve çetin, fakat sonuçlu bir savaş olmuştur. Bundan sonra aynı çalışmaların, dönemin değiştiği dikkate alınmadan, ağırlıklı sürdürülmesi ve sosyalist özden oy avcılığı kaygusuyla ödün verilmesi hatalı olmuş ve bu Parti içi bunalımı doğurmuştur. Oysa Partimiz, 1966 sonuna kadar bilimsel sosyalist çizgiyi, özü bakımından, tutarlı bir şekilde sürdürmüştür.

7. Bugün Partimiz 1966 sonrası liderlik kademesinde başlıyan tavizci eğilimin kendi zıddını doğurması sonucu, Milli Demokratik Devrim adı altında geliştirilen bir hareketle karşı karşıyadır. Genel nitelikleri bakımından sosyalist hareketi burjuvazinin kuyruğuna takmak, eylemi anarşizme indirgemek olan bu hareket, Partimizin en tehlikeli için düşmanı haline gelmiştir. Bilimsel Sosyalist sözlüğü kullanması, safsatacı oluşu ve saman alevi örneği hareketleri göz boyama yolunda kullanmayı iyi becermesi tehlikesinin başlıca nedenleridir.

Parti içi bunalım, küçük burjuva unsurların, bir uçtan öbür uca savrulmaları sonucu, bu görüş çevresinde toplanmalarına yol açmıştır. Fakat bilimsel sosyalist çizgi çevresinde toplanmış olanların mücadelesi ve hareketin kendi küçük burjuva karakteri yüzünden kısa zamanda bölünmüşlerdir ve daha da bölüneceklerdir, darmadağın olacak ve sosyalist hareket dışına kayacaklardır. Bu, teorisi, eksik ve yanlış aktarmacılığa: eylemi, anarşizm ve Parti yıkıcılığı yani likidasyona dayanan hareketin başka bir şey olması da beklenemez.

8. Parti olarak, bugün önümüzdeki birinci görev, partiyi bilimsel sosyalist çizgi etrafında birlik ve bütünlüğe kavuşturmak ve çalışmalarımızın ağırlığını Parti üyelerinin bilincini yükseltmek, Partiyi daha sıkı örgütlemeğe vermektir.

Bu da parti yıkıcılarına karşı etkili bir mücadeleyi gerektirmektedir. Fakat TİP'lilerin sabırlı, azimli, geceli gündüzlü çalışması ile başarılacaktır. Bundan bizim hiç şüphemiz yoktur.

Partinin yeniden burjuvazinin en korkulu düşmanı haline geldiği, emekçi halkımızın mücadelesinin önünde zorlu ve başarılı mücadeleler verdiği günler pek yakındır.

Yaşasın Sosyalizm !

Yaşasın Sosyalizmin Kurucusu İşçi Sınıfı ve Müttefikleri !

Yaşasın Sosyalist Mücadelemizin Öncüsü Türkiye İşçi Partisi !

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete Sahibi : Şaban ERİK * Yazı İşleri Müdürü Asuman ERDOST * Yıl : 1 - Sayı : 24 - Fiyatı : 150 Kuruş - 30 Mart 1970

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8 Yenişehir / A N K A R A - Tel 17 27 59 * P.K. 276 Bakanlıklar/A N K A R * Abone Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,— TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi 25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir. Küçük yayın ilânları kelimesi 75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İmzir Temsilciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404 İZMİR * Tel : 29 986 * İstanbul Dağıtımı : Fuat BÜTE, Ankara Caddesi 8 İstanbul * Tel : 27 89 49 * Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi